

Muistio esitutkintapöytäkirjan laadinnasta

Tietoa aloittelevalle tutkijalle

Ala-Kyyny Juho

8/2020

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Juho Ala-Kyyny	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Muistio esitutkintapöytäkirjan laadinnasta	Julkinen
Ohjaajat	Opinnäytetyön muoto
Olavi Kujanpää ja Jani Peltola	Toiminnallinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä opinnäytetyössä kirjoittaja on laatinut muistion esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Muistio on tarkoitettu pääasiassa aloittelevalle tutkijalle, on tämä sitten työharjoittelija tai rikostutkintaan siirtynyt kokeneempi poliisimies.</p> <p>Työllä on monta tarkoitusta. Sen päällimmäinen tarkoitus on parantaa poliisin suorittaman esitutkinnan laatua. Tarkoituksena on myös avustaa tutkijoita heidän uransa alussa. Lisäksi työ keventää esimerkiksi työharjoitteluohjaajien taakkaa. Työn tarkoitus ei ole olla tyhjentävä, koska ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa. Tarkoitus onkin antaa tutkijalle mahdollisimman tiivis, mutta samalla riittävän kattava ohjeistus. Haasteen työlle asettaa poliisilaitos- ja asemakohtaiset erot pöytäkirjojen laadinnassa. Tästä syystä produktista on tehty mahdollisimman yleispätevä.</p> <p>Työssä on käytetty oikeusdogmatiikka. Tämä näkyy erilaisten oikeuslähteiden käyttönä. Tekijä on lakeja sekä ohjeita hyödyntäen selvittänyt esitutkintapöytäkirjan sisältöä ja rakennetta. Aineistoa varten on lisäksi haastateltu yksi tutkinnanjohtaja. Työn laatija on käyttänyt aineistona myös julkisia esitutkintapöytäkirjoja sekä omia kokemuksiaan sekä huomioitaan työharjoittelun ajalta.</p> <p>Muistio on laadittu PDF-tiedostoksi. Tiedosto on halukkaille jaettava henkilökohtainen tiedosto. Mikäli lainsäädäntö muuttuu tai oman poliisiyksikön käytännöt pöytäkirjan laadinnasta eriävät, niin tiedosto on päivitettävissä. Päivittäminen jää haltijan vastuulle.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
46 + liitteen sivut	08/2020
Avainsanat	
Esitutkinta, esitutkintapöytäkirja, toiminnallinen opinnäytetyö, muistio, lyhytkestoinen tutkinta, päivittäistutkinta, perustutkinta, tutkija, työharjoittelu	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	5
2.1 Opinnäytetyön tavoite	5
2.2 Produktin rakentaminen	5
2.3 Opinnäytetyön haasteet	6
3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA LÄHDEAINEISTO.....	8
3.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	8
3.2 Lainoppi	8
3.3 Haastattelut ja kysely	9
3.4 Lähdeaineisto	10
4 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN MERKITYS.....	11
4.1 Esitutkinta.....	11
4.2 Syyteharkinta.....	12
4.3 Esitutkintapöytäkirja oikeudenkäynnissä	13
4.3.1 Yleistä.....	13
4.3.2 Kirjallinen menettely	14
4.3.3 Todistelu.....	15
5 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN SISÄLTÖ JA RAKENNE	17
5.1 Esitutkintapöytäkirja	17
5.2 Kansilehti	18
5.3 Sisällysluettelo	19
5.4 Tutkintailmoitus	20
5.5 Kuulustelupöytäkirjat	22
5.6 Merkintälehti	23
5.7 Liitteet	24
5.8 Sähköinen esitutkintapöytäkirja	25
5.9 Arkistointi.....	26
5.10 Salassapitomerkinnät.....	26
6 TIETOA TUTKINNASTA.....	28
6.1 Tutkinnanjohtaja.....	28
6.2 Tutkija	29
6.3 Suppea esitutkinta	29
6.4 Lyhytkestoinen- ja pitkäkestoinen tutkinta	29
7 TARINANI TUTKINNASTA	31
7.1 Alkufiilikset, odotukset ja jännitys.....	31
7.2 Kantapään kautta	32
7.3 Rutinin merkitys.....	33
7.4 Kuulustelut	34

7.5 Huomioni esitutkintapöytäkirjan laadinnasta.....	35
7.6 Motivaatio ja tavoitteellisuus	38
7.7 Hyödyllisiä neuvoja.....	40
7.8 Lopuksi.....	41
8 PRODUKTIN SUUNTAVIIVAT	42
9 POHDINTAA	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Poliisilain (PoL 872/2011) 1 luvun 1§:n mukaan yksi poliisin tehtävistä on rikosten selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Esitutkinnassa poliisi tutkii rikosta ja laatii esitutkintapöytäkirjan syyttäjälle syyteharkintaan. Syyttäjä tekee ratkaisunsa tämän esitutkintamateriaalin perusteella. Esitutkintapöytäkirja laaditaan perinteisesti sekä paperisena versiona että nykyään usein myös sähköisessä muodossa.

Esitutkinnalla on rikosten selvittämisessä vankkumaton asema. Esitutkinnassa laadittavalla esitutkintapöytäkirjalla on omat muotomääräyksensä ja pöytäkirjan tulee täyttää sille asetetut vaatimukset, jotta meneillään oleva rikosasia etenee rikosprosessissa oikeusasteille saakka. Poliisin laatiman esitutkintamateriaalin tulee olla siis mahdollisimman laadukasta.

Sain aiheen tähän opinnäytetyöhön työharjoitteluni aikana Itä-Suomen poliisilaitoksella. Työskentelin tuolloin päivittäistutkinnassa. Kokosin jakson aikana itselleni eräänlaista tutkintamuistiota. Muistio karttui lähinnä epäonnistumisten jälkeen. Loppujaksossa huomasin kehittyneeni tutkinnassa ja esitutkintapöytäkirjojen laadinnassa runsaasti. Muistio oli itselleni erinomainen apuväline. Huomasin, ettei pieneltä asemalta aina löydy avunantajaa, eikä ohjeita ja lakitekstejä lukiessa oikea toimintatapa aina avaudu.

Opinnäytetyön aiheen valinta tuotti minulle aluksi vaikeuksia, tiesin kuitenkin jo kauan, että haluan tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Työskennellessäni tutkinnassa, opinnäytetyö valmistui ikään kuin siinä sivussa. Punnitessani aiheen kantavuutta ajattelin, että vasta poliisikoulutuksen käyneelle esitutkintapöytäkirjan laadinnan pitäisi olla helppoa. Sitä se ei kuitenkaan ole. Useita pieniä asioita pääsee unohtumaan ja vastaan tulee myös aivan uutta. Asioita jätetään tarkoituksella työharjoitteluun opittavaksi. Sain päivittäistutkinnassa paljon vastuuta. Kokemattomana tutkijana tein kuitenkin virheitä. Virheiden joukossa oli inhimillisyyttä ja tietämättömyyttä. Virheet ovat kuitenkin vältettävissä, minkä toivossa olen tehnyt tämän opinnäytetyön.

Produkti on tarkoitettu pääasiassa aloitteleville tutkijoille. Aloitteleva tutkija voi olla esimerkiksi työharjoittelija tai tutkintaan siirtynyt kokeneempi poliisimies. Monella rikostutkintaan siirtyvällä poliisimiehellä viimeisimmästä esitutkintapöytäkirjasta on voinut kulua aikaa useita vuosia. Produktia voi tietysti käyttää kaikki halukkaat, sillä kaikkea ei aina huomaa, eikä kaikkea aina muista. Produkti on mielestäni ajankohtainen jatkuvasti, koska uusia

tutkijoita tulee koko ajan lisää. Produktia voi käyttää apuvälineenä tutkinnan jakson aikana tai lukea kertauksena jo ennen tutkinnan alkamista.

Produkti on laadittu sähköiseen muotoon, jotta sen pystyy jakamaan jokaiselle halukkaalle, ja sitä pystyy muokkaamaan mieleisekseen. Toimintatavat ja säädökset muuttuvat, joten on tärkeää, että produkti on helposti muokattavissa. Se on siis jokaiselle halukkaalle jaettava henkilökohtainen PDF-tiedosto, jota käyttäjät pystyvät itse muokkaamaan silloin, kun kokevat sen tarpeelliseksi.

Aiheesta ei ole tehty aikaisempia opinnäytetöitä. Poliisihallitus on laatinut käsikirjan esitutkintapöytäkirjan laadinnasta ja poliisin perustutkinnon aikana aihetta käsitellään suhteellisen laajasti. Oma produktini eroaa olemassa olevista ohjeista sillä, että se on suunnattu aloitteleville tutkijoille ja se on sisällöltään mahdollisimman tiivis. Aku Alvila on tehnyt sähköisen esitutkintapöytäkirjan laadinnasta AMK-tasoisena opinnäytetyönä, joka julkaistiin vuonna 2019.

Opinnäytetyön raporttiosuudessa käsitelen yleisesti esitutkintaa, rikosprosessia sekä esitutkintapöytäkirjan merkitystä. Raportissa keskityn myös esitutkintapöytäkirjan rakenteeseen ja sisältöön. Lopuksi kerron produktin muodosta ja sisällöstä. Lopuksi pohdin myös työn onnistumista ja kehittämiskohteita.

Olen kirjoittanut lisäksi myös omista tutkinnan kokemuksistani. Pysin avoimella kerronnalla luomaan kiinnostusta etenkin työharjoitteluun siirtyvän lukijakunnan keskuudessa. Kerrontani on tarkoitus olla motivoivaa, opettavaista ja ajatuksia herättävää.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyön tekijän pääimmäisin tavoite on laatia sekä selkeä että mahdollisimman tiivis, mutta kuitenkin kattava muistio esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Muistio laaditaan muokattavaksi PDF-tiedostoksi. Muistion on tarkoitus olla mahdollisimman yleispätevä. Näin se on parhaiten käytettävissä kaikilla poliisilaitoksilla.

Muistion tavoite on parantaa poliisin suorittaman esitutkinnan laatua. Tarkoituksena on vähentää esitutkintapöytäkirjoissa ilmeneviä virheitä. Virheettömyys nopeuttaa asian etene- mistä, joka palvelee niin esitutkintaviranomaisia, kuin myös asianosaisia.

Muistio on tarkoitettu pääasiassa aloitteleville rikostutkijoille. Sen on tarkoitus auttaa tutki- joita heidän ensi askelillaan. Onnistumiset kasvattavat työmotivaatiota, eikä resursseja hu- kata turhiin virheisiin. Muistio pyrkii myös opettamaan käyttäjänsä tarkistamaan työnsä laadun. Viime kädessä tutkinnanjohtajat tarkistavat esitutkintapöytäkirjat, joten kovin usein mitään peruuttamatonta pääsee tapahtumaan. Muistio pystyykin mahdollisesti keventämään myös tutkinnanjohtajien työtä.

Työn tavoitteena on lisäksi lievittää aloittelevien tutkijoiden jännitteitä ja epätietoisuutta. Tähän pyritään muun muassa kirjoittajan omilla kokemuksilla. Työ pystyy keventämään myös työharjoitteluohjaajien vastuuta tutkinnanjakson aikana. Muistio voi antaa käyttäjäl- leen tukea silloin, kun ohjaajan apua ei ole saatavilla.

2.2 Produktin rakentaminen

Ohjeiden kirjoittamisen suurin ongelma on se, että ihmiset eivät lue ohjeita. Seuraavaksi suurin ongelma on, että jos jokin voidaan ymmärtää väärin, se ymmärretään väärin. Nämä ovat kirjoittajasta riippumattomia asioita, jotka hänen on otettava huomioon ja joiden suh- teen hänen on tehtävä parhaansa. (Korpela, 2002. Arkisen asiakirjoittamisen opas, luku 7.)

Yksi kauhuskenaario on tietysti se, ettei kukaan käytä produktia. Tästä syystä muistion laa- tuun ja käytettävyyteen on syytä panostaa. Yhtenä vahvuutena työlle näen sen, että laatija, eli minä, olen niin ikään poliisiopiskelija. Koen, että pääsen ajatuksissani paremmin

työharjoittelijan tasolle, kuin kokeneempi tekijä pääsisi. Tunnen jotakuinkin aloittelevien tutkijoiden tason ja heidän tarpeensa.

Muistio on tyyliltään selkeä ja tiivis, johon on koottu pääasiat selkeästi luettavaan muotoon. Muistiolle ominaisia piirteitä ovat selkeät lauserakenteet ja yhden asiakokonaisuuden sisältävät kappaleet. (Oulun ammattikorkeakoulu.)

Pyrin pitämään muistion mahdollisimman selkeänä ja kansankielisenä. Ohjeiden tulee olla ymmärrettäviä ja yksiselitteisiä, joten tekstin tulee kuitenkin pysyä tarpeeksi virallisena. Muistioon kirjataan tarkoituksenmukaiset ja aiheeseen liittyvät asiat. Produktiini ei kuulu omat näkemykset taikka mielipiteet. Muistiota laatiessa en yritä keksiä pyörää uudelleen. En halua kopioida jo olemassa olevia ohjeita, vaan aidosti luoda ja kehittää uuden erilaisen version.

2.3 Opinnäytetyön haasteet

Edellisessä kappaleessa kerroin muistion selkeydestä ja käytännöllisyydestä. Yksi työn suurimpia haasteita onkin luoda produktista mahdollisimman selkeä. Tietoa ei saa olla liikaa, joten joitain asioita täytyy olla valmis rajaamaan pois. Tietoa ei saa myöskään olla liian vähän. Tasapainoilu näiden asioiden välillä tuottaa hankaluuksia. Työ ei saa olla liian täyteen ahdettu.

Yhtenä haasteena näen myös valtakunnalliset erot esitutkintapöytäkirjojen laadinnassa. Poliisilaitos- sekä poliisiasemakohtaisia eroja käytännöissä löytyy. Toimintatavoista on tullut asemakohtaisia normeja. Eriävät tavat ovat varmasti toimivia omilla alueillaan. Täydellisessä maailmassa näitä eroja ei kuitenkaan olisi. Ideaali tilannehan olisi sellainen, jossa jokainen Suomen poliisiasema toimisi täysin samalla tavalla. Eroista johtuen pyrin tekemään produktista mahdollisimman yleispätevän. Esitutkintapöytäkirjojen perusrunko on kuitenkin jokaisessa poliisiyksikössä samanlainen.

Ongelmana on myös erilaisten käytäntöjen, toimintatapojen ja ohjeiden muuttuminen. Esimerkiksi sähköinen esitutkintapöytäkirja on tehnyt tuloaan, mikä on joiltain osin muuttanut myös paperisen version laadintaa. Uutta ohjeistusta tulee varmasti myös poliisihallitukselta sekä syyttäjävirstolta. Oikeuskäytännötkin saattavat muuttua. Näistä asioista johtuen produktin tulee olla helposti muokattavissa. Tästä syystä produkti on laadittu sähköiseksi PDF-

tiedostoksi. Tämä tiedosto on nopeasti muokattavissa. Muokkaaminen ja päivittäminen jää aina tiedoston haltijan omalle vastuulle.

Yhtenä haasteena näen vielä produktin jakamisen. Eli sen, miten tuotos jaetaan halukkaille käyttöön. Onnistuneen produktin pystyy jakamaan ainakin työharjoitteluun lähtevien poliisipiskelijöiden matkaan esimerkiksi Moodle-alustalla. Työelämässä oleville jakaminen voi olla hankalampaa. Jokaisesta poliisilaitoksesta tulisi saada vastuuhenkilö, jolle produkti lähetetään. Tämä vastuuhenkilö vastaisi tämän jälkeen produktin laajemmasta jakamisesta. Jakamista voisi kuvailla puun juurakkona. Se alkaa puun rungosta ja jakautuu lopulta todella pieniin osiin. Mielestäni kuitenkin suurimmalle kohderyhmälle, eli työharjoittelijoille jakaminen on kaikkein tärkeintä. Työharjoittelijoita on paljon ja he ovat varmasti eniten produktin tarpeessa. Produkti myös siirtyisi heidän mukanaan poliisiasemille.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA LÄHDEAINEISTO

3.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöni on kehittämistyyppinen, eli toiminnallinen opinnäytetyö. Valitsin kyseisen muodon, koska halusin kehittää ja innovoida ohjeistusta esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä (Vilka & Airaksinen 2004, s.9).

Opinnäytetyöni on kehittämishankkeelle tyypilliseen tapaan kahdessa osassa. Se koostuu produktista ja raportista. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle (Vilka & Airaksinen 2003, s.1, 51).

Produkti tarkoittaa siis työstä syntynyttä lopputuotetta. Opinnäytteen lopputuote voi olla esimerkiksi video, käsikirja, opas, tietokoneohjelma tai mikä hyvänsä lopputuote eli produkti (Hakala 2004, s.16). Minun laatimani lopputuote on PDF-tiedostoksi laadittu muistio esitutkintapöytäkirjan laadinnasta.

Raportti on yksityiskohtainen kerronta siitä, miten produktiin on päästy. Raportissa kerrotaan muun muassa tutkimuksen etenemisestä, työn laadinnasta, produktin synnystä ja matkalle syntyneistä johtopäätöksistä. (Poliisiammattikorkeakoulu).

Toiminnallisen ja tutkimuksellisen opinnäytetyön tutkimusmenetelmät ovat samanlaiset. Menetelmiä voi kuitenkin käyttää toiminnallisessa opinnäytetyössä vapaammin. Toiminnallisessa opinnäytetyössä kerättyä aineistoa ei tarvitse esitellä yhtä kattavasti. Raportin tulee kuitenkin olla riittävä. Ulkopuolisen tulee kyetä arvioimaan työn synty sen alusta loppuun saakka. (Salonen 2013, s. 23-24.)

3.2 Lainoppi

Lainoppi eli oikeusdogmatiikka on voimassa olevan oikeuden systematisointiin ja tulkintaan sekä oikeusperiaatteiden punnintaan liittyvä tieteenala. Siinä tutkitaan voimassa olevan oikeuden sisältöä. (Potila & Ylijärvi, Poliisiammattikorkeakoulu.)

Tässä opinnäytteessä pyritään mahdollisimman perusteellisesti ja samalla tarkoituksenmukaisesti kokoamaan esitutkintapöytäkirjan sisältöä ja rakennetta määrittelevät asiat. Se näkyy oikeuslähteiden tutkimisena ja hyödyntämisenä työn laadinnassa. Tulen tutkimaan voimassa olevia lakeja, ohjeita ja säädöksiä, jotka käsittelevät esitutkintaa ja esitutkintapöytäkirjaa.

3.3 Haastattelut ja kysely

Tiedon keräämiseen olen käyttänyt myös haastattelua ja kyselyä. Haastattelin yhden esitutkintapöytäkirjojen parissa työskentelevän päivittäistutkinnan komisarion, hän toimii tutkinnanjohtajana Sisä-Suomen poliisilaitoksella.

Haastattelun suoritin puolistrukturoituina teemahaastatteluna. Teemahaastattelu onkin puolistrukturoituna vapaampi tapa kerätä aineistoa ja toimii toiminnallisissa opinnäytetoissa muun muassa silloin, kun tavoitteena on kerätä tietoa jostakin tietystä temasta (Vilka ym. 2004, s.63).

Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset on laadittu valmiiksi, eikä valmiita vastausvaihtoehtoja ole. Puolistrukturoitu haastattelu on strukturoitua haastattelua vapaamuotoisempi.

Haastattelun toteutin kasvotusten. Laadin haastattelurungon valmiiksi etukäteen. Haastattelu äänitettiin ja sen sisältö litteroitiin. Litteroidun aineiston analysoin ja lisäsin tarkoituksenmukaiset asiat raporttiin ja produktiin. Haastattelusta kertyneet muistiinpanot hävitettiin käytön jälkeen.

Pohdin haastateltavien määrää ja tulin siihen lopputulokseen, että yksi kokenut tutkinnanjohtaja riittää haastateltavaksi. Paremmen tuloksen saisi varmasti haastatteleamalla esimerkiksi yhtä tutkinnanjohtajaa jokaisesta poliisilaitoksesta. Tämä olisi kuitenkin liian työläs ja vaikeasti toteutettava toimenpide. Kattavan perustason produktin luomiseksi uskon yhden haastateltavan riittävän.

Mainitsemani kyselyn suoritin osalle oman kurssini poliisiopiskelijoista. Kurssin opiskelijat vastasivat kysymyksiin, jotka käsittelivät tutkintaan liittyviä jännitteitä ja odotuksia, sekä mielenkiintoa laatimaani produktia kohtaan. Tällä kyselyllä selvitin muiden työharjoittelun

käyneiden opiskelijoiden ajatuksia tutkinnasta, ja siitä miten hyödyllisenä ja kiinnostavana he kokevat luomani produktin. Kyselyn suoritin 10 opiskelijalle vapaana keskusteluna. Jokainen vastaaja koki produktin hyödylliseksi jollain asteella. Suurempaa mielenkiintoa osoittivat ne, jotka viettivät työharjoittelunsa pienellä poliisiasemalla, jossa apua ei ole saatavilla niin runsaasti. Kyselystä kirjatut muistiinpanot hävitettiin käytön jälkeen.

3.4 Lähdeaineisto

Koska tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on laadullinen tutkimus, on tiedon- ja aineistonkeruumenetelmien oltava siihen sopivia. Laadulliselle tutkimukselle annettuja menetelmiä ovat dokumentit, havainnointi eri muodoissaan, haastattelut ja sähköpostihaastattelut (Kananen 2015, s.81).

Opinnäytteen työstäminen alkaa tiedonkeruulla. Tietoa ja aineistoa kerätään erilaisista lähteistä. Lähteet voivat olla teoriaa kirjallisuudesta tai tietoa internetistä. Myös poliisin tietojärjestelmät ja erilaiset oikeuslähteet voivat olla vaihtoehtoja. Mahdollisuutena on myös monipuoliset laadulliset ja määrälliset tutkimusmenetelmät.

Aiheeni käsittelee esitutkintapöytäkirjaa ja poliisin suorittamaa esitutkintaa, joten olen käyttänyt lähteinäni näitä käsittelevää aineistoa. Käytössäni on ollut lakeja ja ohjeita. Kyseisten lähteiden käyttö on mielestäni pakollista tässä aiheessa. Poliisin tulee toimia lain mukaan, joten koen näiden lähteiden käytön oikeana. Kirjallisten lähteiden lisäksi olen käyttänyt tietopohjana edellä mainittuja poliisiorganisaation jäseniä, omia kokemuksiani sekä autenttisia julkisia esitutkintapöytäkirjoja.

4 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN MERKITYS

4.1 Esitutkinta

Rikosten selvittäminen alkaa esitutkinnasta. Esitutinnan aikana poliisi selvittää tutkittavana olevaa rikosta ja kerää näyttöä mahdollista oikeudenkäyntiä varten. Esitutkinnalla on rikosprosessissa valtaisa merkitys, koska siinä kerätään asian selvittämiseen vaadittavaa todistusaineistoa. Todistusaineisto voi olla moninaista.

Esitutkintaviranomaisia Suomessa ovat poliisin lisäksi tulli, rajavartiolaitos ja puolustusvoimat. Syyttäjä ei ole esitutkintaviranomainen. Käsittelen tässä opinnäytetyössä poliisin suorittamaa esitutkintaa, sekä poliisin laatimaa esitutkintapöytäkirjaa.

Esitutkintalain (ETL 22.7.2011/805) 3 luvun 3 §:n mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Esitutkintalain 1 luvun 2 §:n mukaan esitutkinnassa on selvitettävä:

- 1) asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat;*
- 2) mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi;*
- 3) asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3 luvun 9 §:n nojalla on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimustaan; ja*
- 4) suostuuko asianomistaja ja aikooko rikoksesta epäilty suostua asian käsittelemiseen käräjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvussa tarkoitettussa kirjallisessa menettelyssä.*

Esitutkinnassa asia on valmisteltava siten, että syyteharkinta ja asianosaisten etujen valvominen voidaan suorittaa asianmukaisesti ja että todistelu voidaan pääkäsittelyssä ottaa vastaan yhdellä kertaa, tai asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä.

Esitutkinnan keskeisiä kysymyksiä ovat, onko tutkittavana oleva teko ylipäänsä rikos, mikä rikos on kyseessä ja kuka tai ketkä ovat rikoksen tekijöitä (Poliisihallitus 2016, 3)? Esitutkinnassa tehdään kuulusteluja ja hankitaan muuta todistusaineistoa. Esitutkinnan aikana voidaan käyttää pakkokeinoja, kuten henkilön pidättäminen, kotietsintä ja esineen takavarikointi. Syyttäjä ja esitutkintaviranomainen tekevät yhteistyötä, jotta rikosepäily tulee riittävän hyvin selvitettyksi. (Oikeus.fi, Syyttäjälaitos.)

Esitutkinnan päätyttyä on siitä kertyneestä aineistosta laadittava esitutkintapöytäkirja, jos se tarvitaan asian jatkokäsittelyä varten (ETL 9:6).

Esitutkintapöytäkirjaan on otettava kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä ja niiden yhteydessä tehdyistä havainnoista sekä liitettävä tutkinnassa kertyneet asiakirjat, tallenteet ja valokuvat, jos niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa ja jos laissa ei toisin säädetä (ETL 9:6).

Asia siirretään esitutkinnan jälkeen syyttäjälle syyteharkintaan, paitsi jos esitutkinnassa on selvinnyt, ettei ole tapahtunut rikosta tai asia voidaan käsitellä poliisin toimesta sakolla. Esitutkintapöytäkirjalla on rikosprosessissa suuri oikeudellinen merkitys, mutta sillä voi olla iso merkitys myös asianomistajan vahingonkorvausasian etenemisessä.

”Esitutkintapöytäkirjan merkitys on todella suuri, siksi sen pitää olla laadukas ja selkeä.” (Tutkinnanjohtaja, Sisä-Suomen poliisilaitos, myöh. H).

4.2 Syyteharkinta

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL 11.7.1997/689) käsittelee ensimmäisessä luvussa syyteoikeutta, syyttäjän syyteharkintaa, sekä syyttäjän tehtäviä ja velvollisuuksia. Syyttäjän tehtävänä on nostaa rikoksesta syyte ja ajaa sitä (ROL 1:2.1). Laki määrittelee, milloin syyttäjän on nostettava syyte epäilystä rikoksesta, ja milloin syyttäjän voi jättää syytteen nostamatta. Syyttäjä voi jättää syytteen nostamatta tilanteissa, joissa epäilystä rikoksesta seuraisi maksimissaan sakkoa tai rikos on vähäinen. Syy voi olla myös esimerkiksi rangaistuksen kohtuuttomuus, epäillyn nuori ikä tai asiasta koituvat liialliset kustannukset. (ROL 1:7.) Syyttäjällä on siis paljon ajateltavaa ja harkittavaa. Tämän vuoksi prosessia kutsutaankin syyteharkinnaksi.

Syyttäjän tulee pystyä perustelemaan kaikki päätöksensä, lähti hän syyttämään tai ei. Perusteet ratkaisuilleen hän tekee poliisin laatiman esitutkintapöytäkirjan pohjalta. Jos syyttäjä nostaa syytteen, hän laatii haastehakemuksen. Haasteessa kuvataan, mitä rikosta syyte koskee. Syyte käsitellään lopulta tuomioistuimessa. Jos syyttäjä jättääkin syytteen nostamatta, hän laatii kirjallisen päätöksen syyttämättä jättämisestä ja perustelee ratkaisunsa. (Oikeus.fi, Syyttäjälaitos.)

Syyttäjä voi jättää syytteen nostamatta, jos ei ole riittävää näyttöä rikoksesta epäillyn syyllisyydestä. Jos taas rikosepäilyn tueksi on olemassa todennäköisiä syitä, syyte on yleensä nostettava. (Oikeus.fi, Syyttäjälaitos.) Syyttäjä voikin pyytää poliisilta lisätutkintaa, mikäli hän kokee sen tarpeelliseksi. Esitutkintaviranomaisen on syyttäjän pyynnöstä toimitettava esitutkinta tai suoritettava esitutkintoimenpide. Esitutkintaviranomaisen on muutenkin noudatettava syyttäjän määräyksiä, joilla pyritään turvaamaan asian selvittäminen. Syyttäjä päättää esitutkintoimenpiteistä asian siirryttyä hänelle esitutkinnan jälkeen. (ETL 5:2.)

Poliisikoulutuksen aikana sanotaan usein, että poliisin esitutkintapöytäkirjan tärkein lukija on syyttäjä, näin asia todellakin on. Tutkijan on pyrittävä tuomaan esille sellaiset seikat, joiden avulla syyttäjä voi tehdä ratkaisunsa.

4.3 Esitutkintapöytäkirja oikeudenkäynnissä

4.3.1 Yleistä

Esitutkinta palvelee ensisijaisesti syyteharkintaa, mutta se on samalla mahdollisen oikeudenkäynnin valmistelua (Poliisihallitus 2016, s.4). Rikosprosessi päättyy tuomioistuimeen. Syyttäjän nostama syyte käsitellään tuomioistuimessa, joko suullisessa oikeudenkäynnissä tai kirjallisessa menettelyssä. Rikosasian oikeudenkäynti on usein suullinen, jolloin syyttäjä ja muut asianosaiset ovat paikalla. Syyttäjän velvollisuutena on osoittaa, että syytteessä kuvattu rikos on tehty. Tuomioistuin voi asiaa ratkaistessaan ottaa huomioon vain sen, mitä suullisessa käsittelyssä on esitetty. (Oikeus.fi, Syyttäjälaitos.)

Oikeudenkäynnin aikana asianosaiset eli syyttäjä, vastaaja ja asianomistaja perustelevat näkökantojaan ja esittävät todistelua niiden tueksi. Lopuksi he antavat loppulausuntonsa. Tuomioistuin antaa tuomionsa heti päätösneuvotteluiden jälkeen tai ilmoitettuna ajankohtana tuomioistuimen kansliassa. (Oikeus.fi, Syyttäjälaitos.)

Rikosasia käsitellään ensin käräjäoikeudessa. Mikäli joku asianosaisista ei ole tyytyväinen käräjäoikeuden antamaan tuomioon, voi hän hakea muutosta. Asia voidaan tämän jälkeen käsitellä uudelleen hovioikeudessa. Hovioikeuden tuomioon voi vielä hakea muutosta korkeimmasta oikeudesta. Poliisin laatima esitutkintapöytäkirja voi siis matkata rikosprosessissa pitkän matkan. On tärkeää, että pöytäkirja sisältää kaiken tarvittavan, koska tarpeen tullen esitutkintapöytäkirja voidaan ”pilkkoa” oikeusasteissa suurennuslasin alla pienen pieniin palasiin.

Tutkijan on tärkeä ymmärtää, että esitutkintapöytäkirja on laadittava ja tutkintatoimenpiteet suoritettava lain ja säännösten mukaisesti, jottei niitä jouduta asettamaan tuomioistuimessa hyödyntämiskieltoon. Hyödyntämiskiellosta säädetään Oikeudenkäymiskaassa (OK 1.1.1734/4). Esimerkiksi, rikoksesta epäillylle on kerrottava tarkkaan esitutkinnan kuulustelussa hänen asemansa, sekä oikeudet ja velvollisuudet. Mikäli kaikkia asiaankuuluvia ja tarkoituksenmukaisia oikeuksia ja velvollisuuksia ei ole kerrottu, voidaan epäillyn kuulustelukertomus asettaa oikeudenkäynnissä hyödyntämiskieltoon. Tämä saattaa vaikeuttaa asian selvittämistä ja saattaa poliisin huonoon valoon.

4.3.2 Kirjallinen menettely

Osa rikosasioista voidaan käsitellä suullisen oikeudenkäynnin sijaan kirjallisessa menettelyssä. Kirjallinen menettely on nopeampi, yksinkertaisempi ja resurssija säästävä tapa käsitellä rikosasioita oikeudessa. Kirjallisessa menettelyssä asianosaisia ei kutsuta paikalle, vaan tuomari tekee päätöksensä pelkän kirjallisen aineiston eli esitutkintamateriaalin perusteella. Asianosaisille voidaan antaa mahdollisuus kirjallisen lausumaan.

Kirjallinen menettely soveltuu tapauksiin, jotka ovat niin sanottuja massarikoksia, eli rikoksia, joista saatava maksimirangaistus on kaksi vuotta vankeutta. Tämän lisäksi vastaajan on täytynyt myöntää rikos ja menettelyyn on saatu kaikkien asianosaisten suostumus. Rikosasian on muutenkin oltava luonteeltaan yksinkertainen ja selvä. Kirjallinen menettely ei ole mahdollinen, jos rikos on tehty alle 18-vuotiaana. (ROL 5a:1.)

Niin kuin sanottu, kirjallinen menettely soveltuu yksinkertaisiin rikoksiin. Menettelyn perusteella ei siis voida tuomita kovinkaan isoja rangaistuksia. Sakkorangaistus on tietysti mahdollinen. Ehdollinen tai ehdoton vankeusrangaistus voi olla enintään yhdeksän kuukauden pituinen. Näiden lisäksi rangaistus voidaan tuomita yhdyskuntapalveluna. (Oikeus.fi, Tuomioistuimet.)

Kirjallisessa menettelyssä tuomio tai päätös saadaan perustaa vain syytteessä esitettyihin seikkoihin, vastaajan tunnustukseen, asianosaisten mahdollisiin kirjallisesti esittämiin taikka heidän suullisesti esittämiinsä, pöytäkirjattuihin vaatimuksiin, vastauksiin tai lausumiin sekä muuhun asian käsittelyssä syntyneeseen kirjalliseen aineistoon. Käräjäoikeudelle toimitettua esitutkintapöytäkirjaa saadaan käyttää tuomion tai päätöksen perusteena vain siltä osin kuin asianosaiset ovat siihen vedonneet. (ROL 5a:7.)

Kirjalliseen menettelyyn laitetaan suhteellisen paljon rikosasioita. Menettely yleistyy ja sähköisten asiakirjojen avulla se on yhä vain helpompi toteuttaa. Kirjallisessa menettelyssä ratkaisut tehdään poliisin laatiman esitutkintapöytäkirjan perusteella, joten pöytäkirjojen laatu ja oikeellisuus korostuvat.

4.3.3 Todistelu

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:n mukaan esitutkintapöytäkirjaan merkittyä lausumaa ei saa lähtökohtaisesti käyttää todisteena tuomioistuimessa. Esitutkintapöytäkirjan lausumia ei siksi voida käyttää suoraa todisteena. Siltä osin kuin kyse ei ole lausumasta, voidaan esitutkintapöytäkirjaa kuitenkin käyttää todisteena.

Jos vastaaja todistelutarkoituksessa kuultaessa ilmoittaa, ettei halua lausua asiassa mitään, voidaan hänen esitutkinnassa antama lausuma ottaa todisteena huomioon, jos joku oikeudenkäynnin osapuolista siihen vetoaa. Esitutkinnassa kertomus saatetaan lailliseksi oikeudenkäyntiaineistoksi lukemalla se pääkäsittelyssä. (Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2008. Todistelu prosessin johdon kannalta, keskustelupuheenvuoro.)

Jos kuultava suullisessa kertomuksessaan poikkeaa siitä, mitä hän on aikaisemmin tuomioistuimelle, syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle kertonut, tai ei anna kertomusta, kuultavan aikaisempaa kertomusta saadaan käyttää todisteena siltä osin kuin suullinen kertomus poikkeaa aikaisemmasta kertomuksesta tai kuultava ei ole antanut kertomusta (OK 17:47).

Tilanteessa, jossa rikosasiaa käsitellään vastaajan ollessa poissa pääkäsittelystä, voidaan hänen esitutkintapöytäkirjaan merkitty lausuma ottaa lailliseksi oikeudenkäyntiaineistoksi. Tällaisissa tilanteissa lausuman antajaa ei voida kuulustella pääkäsittelyssä tai pääkäsittelyn ulkopuolella taikka hän on jäänyt asianmukaisista toimenpiteistä huolimatta tavoittamatta, eikä asian ratkaisemista tulisi enää viivyttää. (OK 17:24.)

Todistelutarkoituksessa kuultavan asianomistajan ja todistajan tulee esittää kertomuksensa suullisesti viittaamatta kirjalliseen kertomukseen. Vastaaja saa kuitenkin käyttää muistinsa tukemiseksi kirjallista muistiinpanoa. (OK 17:47.)

Kertauksena, pääsäännön mukaan esitutkintapöytäkirjaan merkittyä lausumaa, eli kuulustelukertomusta, ei voida lähtökohtaisesti käyttää todisteena. Kertomuksesta tulee kuitenkin osa laillista oikeudenkäyntiaineistoa, mikäli joku asianosainen vetoaa siihen suullisessa pääkäsittelyssä. Asianosaisen puuttuessa pääkäsittelystä, voidaan hänen kuulustelukertomustaan käyttää laillisenä oikeudenkäyntiaineistona. Käytännössä kertomuksia käsitellään aina suullisessa käsittelyssä, joten niistä muodostuu laillista oikeudenkäyntiaineistoa lähes poikkeuksetta. Poliisin toiminnalle tämä ei mielestäni aiheuta mitään erikoista. Kuulustelut tulee hoitaa lakien, säädösten ja ohjeiden mukaisesti siten, että keskitytään asian selvittämisen kannalta tarkoituksenmukaisiin asioihin, sekä riitaisiin, että riidattomiin.

5 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJAN SISÄLTÖ JA RAKENNE

5.1 Esitutkintapöytäkirja

Kun esitutkinta päättyy, siinä kertyneestä esitutkinta-aineistosta kasataan esitutkintapöytäkirja, mikäli se on asian jatkokäsittelyn kannalta tarpeen (ETL 9:6).

Esitutkintapöytäkirja koostuu eri osista, jotka asetetaan tiettyyn järjestykseen. Pöytäkirjan ensimmäinen sivu on kansilehti, jonka jälkeen tulee tutkintailmoitus. Pöytäkirja jatkuu kuulustelupöytäkirjoilla. Kuulustelujen jälkeen tulee merkintälehti. Esitutkintapöytäkirjan viimeinen osa on liitteet. Tutkinnan aikana esitutkintapöytäkirjan lisäksi kertyy monesti muutakin aineistoa, tätä esitutkintapöytäkirjaan liittämätöntä aineistoa kutsutaan oheismateriaaliksi, oheismateriaali arkistoidaan esitutkintapöytäkirjan mukana. Laajoissa esitutkintapöytäkirjoissa voi kansilehden ja tutkintailoituksen välissä olla erillinen johdantosivu. Päivittäistutkinnassa johdantoa ei yleensä tehdä.

Esitutkinta pyritään aina tekemään niin, että asia voidaan käsitellä tuomioistuimessa yhdellä kertaa. Esitutkinnan aikana keskitytään selvittämään sekä riitaiset, että riidattomat seikat. Esitutkinnassa vaikuttaa tasapuolisuusperiaate, jonka mukaan tutkinnan aikana on selvitettävä sekä rikoksesta epäiltyä vastaan, että puolesta puhuvat seikat. (ETL 4:1.)

Esitutkintapöytäkirjaan on otettava kuulustelupöytäkirjat ja selostukset tutkintatoimenpiteistä ja niiden yhteydessä tehdyistä havainnoista, sekä liitettävä tutkinnassa kertyneet asiakirjat, tallenteet ja valokuvat, jos niillä voidaan olettaa olevan merkitystä asiassa ja jos laissa ei toisin säädetä. Esitutkinnassa kertyneestä aineistosta, jota ei ole otettu esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä pöytäkirjaan, jollei laissa toisin säädetä. (ETL 9:6.) Tällainen merkintä voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun on kuultu henkilö esitutkinnan aikana, mutta käykin ilmi, ettei kyseisellä kuulustelukertomuksella ole käyttöä asian jatkokäsittelyssä.

Esitutkinta-aineisto tallennetaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja mahdollisimman puolueettomasti esitutkintapöytäkirjaan (Poliisihallitus 2016, s.5).

5.2 Kansilehti

Esitutkintapöytäkirja alkaa kansilehdellä. Se esittelee asian, rikokset ja niihin liittyvät henkilöt. Kansilehden henkilö- ja yksilöintitietojen tulee olla varmuudella oikein kirjattu. (Poliisihallitus 2016, s.6.)

Kansilehdelle voidaan tehdä paljon erilaisia merkintöjä. Kansilehdelle merkitään ensinnäkin esitutkintapöytäkirjan numero, joka on sama kuin rikosilmoituksen numero. Kansilehteen tulee merkitä asiaa hoitava poliisilaitos, poliisiasema, sekä yksikkö. Kansilehteen tehdään myös merkintä, mikäli pöytäkirjasta on laadittu sähköinen esitutkintapöytäkirja. Kansilehden päivämäärä on sama, kuin merkintälehdessä allekirjoituspäivämäärä. (Poliisihallitus 2016, s.6.) Sähköisestä pöytäkirjasta ja pöytäkirjan allekirjoittamisesta kerrotaan lisää myöhemmin.

Kansilehden tehtävä on esitellä asia ja henkilöt. Kansilehteen merkitään asianosaisten nimet ja epäillyn kohdalle myös syntymäaika. Mikäli epäiltyjä tai asianomistajia on useita, on ne eroteltava selkeästi toisistaan. Kansilehdelle merkitään kaikki rikokset, sekä rikoksien tapahtumapaikat ja -ajat. Tapahtuma-aika voi olla myös ajanjakso. Mikäli rikoksia on useita, on ne asetettava kansilehdelle allekkain numerojärjestykseen. Jokaiselle rikoksesta epäillylle on tällöin yksilöitävä juuri ne rikokset, joista häntä epäillään.

Asianomistajille voidaan niin ikään yksilöidä ne rikokset, joissa juuri hän on asianomistaja. Asianomistajalle voidaan myös merkitä syntymäaika. Oikeushenkilön ollessa asianomistaja, voidaan tästä merkata Y-tunnus sekä edustajana toimiva henkilö. Kansilehden asianomistajamerkinnot vaihtelevat poliisiasemakohtaisesti. Pääsäännön mukaan kansilehdelle merkitään vain asianomistajien nimet.

Ulkomaalaisesta merkitään syntymäaika ja -paikka, sekä kansalaisuus. Jos henkilöllä on useampi kansalaisuus, merkitään kansilehdelle kaikki kansalaisuudet. Asianosaisten entiset nimet merkitään käyttämällä lyhennettä ”e.” (Poliisihallitus 2016, s.6).

Kansilehdelle voidaan tehdä myös erilaisia lisämerkintöjä. Epäillyn ollessa rikoksen tekoheikellä 15 – 17-vuotias tai 18 – 20-vuotias, tulee kansilehdelle tehdä lisämerkintä. Lisämerkintä tehdään myös, mikäli epäilty on ollut pidätettynä tai vangittuna asian vuoksi. Merkintä

voidaan tehdä myös haastamisesta tai epäillyn säilytyspaikasta. (Poliisihallitus 2016, s.8-9.) Yleisimmin lisämerkinnät tehdään epäillyn nuoresta iästä tai pidättämisestä johtuen.

Kansilehdelle tulee tehdä merkintä, mikäli asia siirtyy esitutkinnan päätyttyä kirjalliseen menettelyyn tai sovitteluun. Nämä toimenpiteet vaativat kaikkien asianosaisten suostumuksen, suostumukset kysytään usein kuulustelujen aikana.

Mikäli esitutkinnassa on määrätty takavarikko, vakuustakavarikko, jäljentäminen, matkustuskielto taikka lähestymiskielto, joka jää voimaan lähetettäessä pöytäkirja syyteharkintaan, tulee tästä tehdä merkintä kansilehdelle. Tarkemmat tiedot kyseessä olevista asioista merkitään esitutkintapöytäkirjan merkintälehdelle. Mikäli esitutkintapöytäkirja sisältää liitteitä, on tästä tehtävä merkintä kansilehdelle, tällöin merkitään myös liitteiden lukumäärä. (Poliisihallitus 2016, s.9-10.)

Mikäli esitutkintapöytäkirjassa viitataan toiseen esitutkintapöytäkirjaan, on tehtävä merkintä kansilehdelle. Tällöin merkitään viitattavan esitutkintapöytäkirjan numero sekä epäillyn nimi. Tämä on yleistä esimerkiksi sarjarikoksia tutkittaessa.

Kansilehteen merkitään virallisen syyttäjän tiedot, mikäli rikosasialle on jossain tutkinnan vaiheessa määrätty tietty syyttäjä. Monesti vakavissa rikoksissa määrätään asialle syyttäjä jo tutkinnan alkuvaiheessa. Tämä toimenpide on harvinainen päivittäistutkinnassa. Mikäli syyttäjä on pyytänyt poliisilta lisätutkintaa, merkitään lisätutkintapöytäkirjan kansilehteen kyseisen syyttäjän tiedot.

5.3 Sisällysluettelo

Esitutkintapöytäkirjaan tehdään tarvittaessa sisällysluettelo. Sisällysluettelon tekemistä pidetään suositeltavana laajoissa tapauksissa. Sisällysluetteloon merkitään kuulustellut henkilöt, myös oikeushenkilöt ja niiden edustajat, aakkosjärjestyksessä tai ryhmiteltynä kuulustelujen aseman mukaiseen järjestykseen. Sisällysluetteloon merkitään kuulustelujen alkamis- ja päättymiskohdat. Sisällysluettelo tulee pöytäkirjan rakenteessa kansilehden jälkeen. Jos liitteistä laaditaan erillinen liitepöytäkirja, laaditaan sisällysluettelo tältä osin kyseiseen liitepöytäkirjaan (Poliisihallitus 2016, s.10).

Lyhytkestoisessa tutkinnassa tutkitaan massarikoksia. Tämänkaltaisissa yksinkertaisemmissa jutuissa ei ole useinkaan tarvetta tehdä sisällysluetteloa.

5.4 Tutkintailmoitus

Esitutkintapöytäkirjaan sisällytetään PATJA:n tutkintailmoituksen viimeisin versio. Tutkintailmoituksesta tulostetaan arkistokappale. Esitutkintapöytäkirjaan otettava tutkintailmoitus sijoitetaan esitutkintapöytäkirjaan kansilehden ja mahdollisten sisällysluettelon ja johdannon jälkeen. Asianomistajan tai muun henkilön tekemä kirjallinen rikosilmoitus voidaan asettaa esitutkintapöytäkirjan liitteeksi. Tämän kirjallisen ilmoituksen tiedot voidaan myös toistaa PATJAan kirjattavassa ilmoituksessa. Ellei ilmoituksen kopiota liitetä esitutkintapöytäkirjaan, se voidaan kuitenkin arkistoida pöytäkirjan oheismateriaalina arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. (Poliisihallitus 2016, s.10.)

Rikosilmoituksen kirjaamiseen on olemassa ohjeet ja säännökset. Poliisikoulutuksen aikana ilmoituksen kirjaamista harjoitellaan kattavasti. Tutkijat aloittavat rikostutkinnan yleensä valmiiksi kirjattun rikosilmoituksen perusteella. Tämän niin sanotun perusilmoituksen on voinut kirjata esimerkiksi valvonta- ja hälytyssektorissa työskentelevä poliisimies. Perusilmoitus on tämän siirtymän vuoksi kirjattava mahdollisimman hyvin. Kun perusilmoitus otetaan tutkinnan alle, tulee siitä tutkintailmoitus.

Ilmoituksen selostusosa koostuu tiivistelmästä ja laajemmasta selostuksesta. Tiivistelmään tulee kirjata lyhyesti tapahtuma. Mitä on tapahtunut, missä ja koska? Mikäli epäilty tai asianomistaja on tiedossa, niin heistäkin tulee olla maininta tiivistelmässä. Tiivistelmän kirjaamistavassa on poliisiasema- ja laitoskohtaisia eroja. Rikostutkijalle tämä tiivistelmä on usein kirjattu valmiiksi. Tiivistelmää voi muokata selkeämmäksi tarpeen tullen.

Laajempaan ja yksityiskohtaisempaan tapahtumaselostukseen kirjataan teon tunnusmerkkitekijät. Kerronnassa tulee pyrkiä johdonmukaisuuteen. Tapahtumapaikalla tehdyt havainnot, ja alustavissa puhutteluissa selvinneet asiat kirjataan selostukseen kattavasti ja tarkasti. Tutkinnan helpottamiseksi ja mahdollista oikeudenkäyntiä ajatellen, tulee selostukseen kirjata myös havaintojen tekijät. Kuka puhutti ja ketä? Kuka havaitsi, mitä ja missä? Tapahtumapaikalla olleiden asianosaisten ja todistajien havainnot on erotettava ilmoituksessa erillisiin kappaleisiin (Poliisihallitus 2016, s.11-12). Selostuksessa pyritään vastaamaan muun muassa kysymyksiin kuka, mitä, missä, milloin, miksi ja miten?

Tapahtumapaikan teknisestä tutkinnasta laaditaan erillinen teknisen tutkinnan pöytäkirja eli *TEK*. Suoritetusta teknisestä tutkinnasta tai valokuvaamisesta on kuitenkin kirjattava lyhyt maininta tutkintailmoituksen selostukseen. Maininta voi olla yhden lauseen mittainen, esimerkiksi ”*paikalla suoritettiin teknistä tutkintaa*” tai ”*tapahtumapaikka digikuvattiin*”.

Esitutkinnassa tutkija täydentää ja selventää tutkintailmoitusta. Tutkijan tehtävä on tehdä merkintöjä ilmoituksen selostusosaan tutkinnan kulusta ja selvinneistä seikoista. Selostus esitutkinnasta ja suoritetuista tutkintatoimenpiteistä on erotettava itse perusilmoituksesta väliotsikolla (Poliisihallitus 2016, s.11-12). Väliotsikko voi olla esimerkiksi ”*Esitutkinnasta ja sen tuloksista*”.

Tutkijan on tuotava tiivistetysti ja kronologisesti esille se, mitä esitutkinnassa on selvinnyt. Tutkijan kirjaaman selostuksen tulee sisältää teon tunnusmerkistön täyttävät tekijät ja esitutkintatoimenpiteiden kuvailun. Selostuksessa ilmenee selkeästi todistelua edellyttävät riidanalaiset tai epäselvät seikat, sekä myös riidattomat seikat. Seikat avataan lukijalle riittävän kattavasti siten, että ne muodostavat havainnollistavan kokonaisuuden. (Poliisihallitus 2016, s. 11-12.)

Esitutkinnassa suoritetuista kuulusteluista tutkija kirjaa selostukseen pääkohdat. Tulokset kirjataan järjestyksessä; asianomistaja; rikoksesta epäilty; todistaja ja muussa asemassa kuultu. Kuulustelujen tulokset kirjataan ytimekkäästi keskittyen teonkuvaukseen. Kuulustelujen yhteenvedoissa on käytävä ilmi myös kuultavien suostumukset kirjalliseen menettelyyn, sovitteluun ja mahdolliseen sakkomenettelyyn. Yhteenvedoissa on käytävä ilmi myös asianomistajan kanta rangaistusvaatimukseen sekä korvausvaatimuksiin.

Pakkokeinoja koskevia ja muita esitutkintapöytäkirjan merkintälehdelle merkittäviä tietoja ei pääsääntöisesti toisteta selostuksessa. Näitä tietoja voidaan kuitenkin avata, jos niillä on näytön kannalta erityistä merkitystä. (Poliisihallitus 2016, s. 11-12.) Usein käytetyistä pakkokeinoista on johdonmukainen sekä ytimekäs yhteenvedo selostuksessa.

Tutkintailmoituksen laatijan on hyvä keskittyä ilmoituksen selkeyteen ja oikeellisuuteen. Selkeä ja oikea kirjoitusasu auttaa asian ymmärtämisessä. Tutkintailmoituksesta on hyvä rajata pois epäolennaisia asioita. Selostus on hyvä lukea useita kertoja ja varsinkin silloin, kun on päättämässä tutkintaa. Pienet kirjoitusvirheet esimerkiksi ihmisten nimissä ja epäjohdonmukaisuudet tapahtumissa sekoittavat asiaa ja näyttävät epäammattimaiselta. Tutkintailmoitus on muutenkin hyvä tarkistaa läpi kohta kohdalta rauhallisesti.

5.5 Kuulustelupöytäkirjat

Kuulustelut ovat esitutinnan tärkein palanen. Ne ovat rikostutkijan perustyytä. Kaikista kuulusteluista laaditaan kuulustelupöytäkirja. Kuulustelut voidaan suorittaa kasvotusten tai esimerkiksi puhelimitse. Kuulustelujen toimittamista määrittelee muun muassa esitutkintalaki.

Esitutkintapöytäkirjaan kuulustelut asetetaan tiettyyn järjestykseen. Järjestys on seuraava: 1. asianomistaja; 2. rikoksesta epäilty; 3. alle 15-vuotias rikollisesta teosta epäilty; 4. todistaja sekä 5. muussa asemassa kuultu. Samaa henkilöä koskevat pöytäkirjat sijoitetaan peräkkäin kuulustelujen suorittamisjärjestykseen. Järjestyksellä pyritään siihen, että käsitellyistä asioista muodostuu lukijalle mahdollisimman selkeä kokonaiskuva. (Poliisihallitus 2016, s.13.)

Tutinnan aikana suoritetuista kuulusteluista laaditaan aina kuulustelupöytäkirja. Kuulustelupöytäkirjan kanteen merkitään kuulustelupaikka ja aika, sekä kuulustelijan ja kuultavan nimet. Kanteen merkitään myös rikos/tapahtuma ja rikosilmoitusnumero. Kanteen tulee tehdä merkinnät kuulusteltavalle tehdyistä ilmoituksista. Mikäli kuulustelussa on läsnä kuulusteltavan ja kuulustelijan lisäksi joku muu henkilö, esimerkiksi avustaja tai kuulustelutodistaja, tulee tästäkin tehdä merkintä kuulustelupöytäkirjaan. Henkilötiedot tulee täyttää tarkasti. Kuulustelupöytäkirjaan on merkattava myös päiväskon suuruuteen vaikuttavat tiedot.

Kuulustelukertomus on kirjattava niin tarkasti, kuin on tarkoituksenmukaista. Tutkijan vastuulle ja punnittavaksi jää se, mitä hän pitää tärkeänä ja mitä tarpeettomana. Tutkijan tulee pyrkiä selvittämään edellä mainittuja tunnusmerkistötekijöitä kuulustelun aikana. Kuulustelukertomuksen alussa avataan sanallisesti kaikki kuultavalle kerrotut oikeudet ja velvollisuudet. Kertomuksen alkuun kirjataan myös kuultavan kanta esimerkiksi avustajan käytön suhteen.

Mikäli kuulustelussa pidetään tauko, tulee siitä tehdä merkintä kuulustelukertomukseen. Mikäli kuulustelu joudutaan keskeyttämään tai joku henkilö poistamaan kuulustelusta, tehdään asianmukainen merkintä pöytäkirjaan. Muistakin kuulustelun aikaisista toimenpiteistä on tehtävä merkintä kuulustelupöytäkirjaan.

Kuulustelussa on tärkeää muistaa kysyä kuulusteltavalta hänen suostumuksensa kirjalliseen menettelyyn ja sovitteluun, mikäli nämä menettelytavat ovat asian laadun suhteen oleellisia.

Asianomistajalta täytyy kysyä hänen kantansa rangaistusvaatimukseen ja korvausvaatimukseen. Sakkomenettelyyn tulee myös tarpeen tullen kysyä asianosaisten suostumukset. Monesti massarikoksia tutkittaessa edellä mainitut menettelyt ja toimenpiteet tulevat kysymykseen. Tutkijan on hyvä olla selvillä menettelyiden edellytyksistä.

Kuulustelun lopuksi merkataan päättymisajankohta, jonka jälkeen kuultu henkilö allekirjoittaa jokaisen kuulustelupöytäkirjan sivun. Kuulustelija puolestaan allekirjoittaa kuulustelupöytäkirjan viimeisen sivun. Allekirjoitus voidaan jättää myös tekemättä, mutta tästä on tehtävä merkintä kuulustelupöytäkirjaan. Merkinnässä on hyvä käydä ilmi syy, miksei kuultu ole allekirjoittanut kuulustelupöytäkirjaa. Mikäli kuultava ei allekirjoita kuulustelupöytäkirjaa, tarvitaan paikalle kuulustelutodistaja.

5.6 Merkintälehti

Esitutkintapöytäkirjan merkintälehdelle kirjataan merkintöjä muun muassa esitutkinnan aikaisista tutkintatoimenpiteistä ja pakkokeinoista. Merkintälehti on tärkeä osa esitutkintapöytäkirjaa ja se toimii myös pöytäkirjan allekirjoitussivuna. Merkintälehdessä loppuun kirjataan merkintälehdessä laatijan nimi, virkanimike, puhelinnumero ja allekirjoitus. Merkintälehdessä laatija on yleensä jutun tutkija. Merkinnät jaotellaan selkeästi rivivälein ja väliotsikoin. (Poliisihallitus 2016, s.14-16.)

Esitutkintapöytäkirjaan on tehtävä merkintä käytetyistä pakkokeinoista. Merkintä tehdään ainakin jokaisesta esitutkintaan noudosta, kiinniottamisesta, pidättämisestä, vangitsemisesta ja matkustuskiellosta. Merkintä tehdään myös kotietsinnästä, takavarikosta, jäljentämisestä ja vakuustakavarikosta sekä muista pakkokeinoista, jos se on asian jatkokäsittelyn kannalta tarpeellista. Merkinnät aloitetaan aina vapautteen kohdistuneista pakkokeinoista, näistä tulee kirjata tarkasti henkilön vapaudenmenetyks- ja vapautumisajat. (Poliisihallitus 2016, s.14-16.)

Mikäli rikoksesta epäilty on otettu henkilötuntemerkit esitutkintapöytäkirjassa ilmenevän rikosasian johdosta, on merkintälehdelle tehtävä merkintä henkilörekisteröinnistä.

Pöytäkirjaan tehdään merkintä myös alle 15-vuotiaiden rikollisesta teosta epäiltyjen kuulusteluista ja sellaisista asiassa suoritetuista kuulusteluista, joita ei ole sisällytetty pöytäkirjaan.

Muutenkin pöytäkirjaan liittämättömästä aineistosta on tehtävä merkintä, ellei laissa toisin säädetä. Aineistoa voidaan jättää myös kokonaan merkitsemättä esimerkiksi salassapitovollisuuden vuoksi. (Poliisihallitus 2016, s.14-16.)

Esitutkintalain 11 luvun 1 §:ssä mainitusta muusta, kuin esitutkinnan toimittamatta jättämisestä, lopettamisesta ETL 3:9.1:n tai 3:9.10:n nojalla taikka päätöksestä olla saattamatta asiaa syyttäjän harkittavaksi, tehdään merkintä esitutkintapöytäkirjaan, ellei päätöstä ole jätetty antamatta mainitun pykälän perusteella (Poliisihallitus 2016, s.16).

Merkintälehdelle merkitään myös väliaikainen ajokielto ja mahdollinen ajokiellon jatkopäätös. Merkinnät voidaan kirjata myös asianosaisille tehdyistä esitutkintalain mukaisista ilmoituksista. Myös esitutkintapöytäkirjaan sisältyvät liitteet luetteloidaan numerojärjestyksessä allekkain merkintälehden loppuun. Merkintälehdelle merkitään myös asianomistajan henkilökohtaisen arvioinnin lopputulos, etenkin jos suojele katsotaan arvioinnissa tarpeelliseksi. Mikäli asianomistajalle on lähetetty kirjallinen kappale rikosilmoituksesta, voidaan tästäkin tehdä merkintä pöytäkirjan merkintälehdelle (Poliisihallitus 2016, s.14-16).

Usein on hyvä pohtia merkintöjen tarpeellisuutta. Merkintöjä jätetään monesti pois, mikäli katsotaan ettei niillä ole asian ratkaisun kannalta merkitystä. Liialliset merkinnät voivat sekoittaa merkintälehden ulkoasua turhaan ja käytettävyyks laskee. Esitutkintapöytäkirjan sisällöstä ja merkinnöistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (122/2014).

5.7 Liitteet

Esitutkintapöytäkirjaan liitetään tutkinnassa kertyneet asiakirjat ja tallenteet, mikäli niillä on merkitystä asian jatkokäsittelyssä. Liitteet ovat esitutkintapöytäkirjan viimeinen osa. Liitteiden määrän suhteen on käytettävä tarpeellisuusharkintaa. Turhat liitteet paisuttavat pöytäkirjan sivumäärää, mikä vaikeuttaa pöytäkirjan käytettävyyttä. (Poliisihallitus 2016, s.17.)

Esitutkintapöytäkirjaan liitetään pöytäkirja ja mahdollinen päätös ja omaisuusluettelo voimassa olevasta takavarikosta, vakuustakavarikosta ja matkustuskiellosta. Takavarikkopöytäkirjaa ei välttämättä tarvitse liittää esitutkintapöytäkirjaan, jos sen tiedot selviävät tarpeeksi yksityiskohtaisesti merkintälehdeltä. (Poliisihallitus 2016, s.17.)

Usein takavarikkopöytäkirjat on syytä liittää esitutkintapöytäkirjaan, vaikka takavarikko ei olisikaan enää voimassa. Ne voivat tarvittaessa toimia tuomioistuimessa kirjallisena todistena. Kumotuista toimenpiteistä ei yleensä liitetä jäljennöstä pöytäkirjaan, ellei se ole asian jatkokäsittelyn kannalta tarpeellista. Esitutkintapöytäkirjaan ei saa liittää todistamiskiellon alaista aineistoa tai salassa pidettäviä asiakirjoja, jotka eivät ole vaikuttaneet asiaan (Poliisihallitus 2016, s.17).

Mikäli esitutkinnassa on otettu valokuvia poliisin toimesta, tai saatu asian selvittämisen kannalta oleellisia kuvia asianosaisilta, tulee näistä kuvista laatia erillinen valokuvaliite.

Liitteiden määrä ja laatu ovat hyvin tapauskohtaisia. Erilaisia liitteitä on valtava määrä. Liitteiden käytössä ja muotomääräyksissä saattaa olla poliisiasemakohtaisia eroja. Tärkeää on muistaa tarpeellisuusharkinta.

5.8 Sähköinen esitutkintapöytäkirja

Yhteiskunta sähköistyy ja siirtyy enemmän ja enemmän verkkoon. Sähköistyminen koetaan myös poliisissa. Esitutkintapöytäkirjoista tehdään nykyään myös sähköinen versio. Kaikissa poliisiyksiköissä käytäntö ei ole vielä kuitenkaan samanlainen. Joissain yksiköissä tehdään enemmän sähköisiä pöytäkirjoja kuin toisissa. Erot tulevat tasaantumaan. Ohjeistuksen sähköisen esitutkintapöytäkirjan laadintaan on luonut Aku Alvila Poliisiammattikorkeakoulun AMK-opinnäytetyönä vuonna 2019.

Sähköistyminen nopeuttaa asian käsittelyä ja asiakirjojen siirtämistä syyttäjälle. Tuomioistuimessa asian käsittely on myös helpompaa. Sähköistymisen myötä yhteistyö sujuu paremmin. Myös pöytäkirjojen arkistointi paranee. Edelleen arkistoidaan kuitenkin myös paperinen versio, koska se sisältää alkuperäiset allekirjoitetut asiakirjat.

Mikäli esitutkintapöytäkirjasta tehdään sähköinen versio, on tutkijan tehtävä siitä merkintä esitutkintapöytäkirjan kansilehdelle. Merkinnässä käytetään lyhennettä *SEP = sähköinen esitutkintapöytäkirja*.

Käytännöt sähköisen esitutkintapöytäkirjan laadinnasta saattavat hieman erota eri yksiköiden välillä. Laadinnasta on saatavilla kuitenkin edellä mainittu kattava ja selkeä ohjeistus.

5.9 Arkistointi

Esitutkintapöytäkirja arkistoidaan paperisena ja sähköisenä versiona, mikäli sähköinen on tehty. Arkistoinnin hoitaa poliisiyksiköissä erillinen arkistoija.

Arkistolain (831/1994) 7 §:n mukaan arkistotoimen tehtävänä on varmistaa asiakirjojen käytettävyys ja säilyminen, huolehtia asiakirjoihin liittyvästä tietopalvelusta, määrittellä asiakirjojen säilytysarvo ja hävittää tarpeeton aineisto.

Esitutkintapöytäkirja säilytetään 25 vuotta ja nollaan päättyvät vuodet säilytetään pysyvästi. Pöytäkirjat säilytetään ilmoitusnumeron mukaisessa järjestyksessä. (Poliisiammattikorkeakoulu.)

Paikallispoliisilla on voimassa oleva julkisuuslain edellyttämä arkistonmuodostussuunnitelma. Arkistonmuodostussuunnitelma on julkinen asiakirja, joka on pidettävä yleisön saatavilla. (Poliisiammattikorkeakoulu.)

Arkistoinnissa noudatetaan proveniensi- eli alkuperäperiaatetta, joka tarkoittaa, että se viranomaisen, joka laatii asiakirjan, myös arkistoi sen oman arkistonmuodostussuunnitelmansa mukaisesti. Eli esitutkintapöytäkirjan laatinut poliisiyksikkö myös arkistoi pöytäkirjan. (Poliisiammattikorkeakoulu.)

Poliisin on huolehdittava siitä, että jokaisella on mahdollisuus saada tieto asiakirjoista, joihin heillä on lakiin perustuva oikeus.

5.10 Salassapitomerkinnot

Julkisuuslain (Julkl 21.5.1999/621) 24 §:n 3. momentin mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat rikosilmoitukset, esitutkinta-aineisto sekä haastehakemus, haaste ja siihen annettu vastaus rikosasiassa, kunnes asia on käsitelty tuomioistuimen istunnossa, taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen.

Esitutkintapöytäkirjaan on tehtävä merkintä, mikäli se sisältää salassa pidettävää tietoa. Merkintä tehdään sekä kansilehdelle, että salassa pidettävään asiakirjaan. Merkinnästä tulee käydä selkeästi ilmi, mitkä kohdat ovat salassa pidettäviä.

Merkinnästä tulee myös selvittää, onko asiakirja salainen kokonaan vai osittain, kenen päätöksellä asia on määrätty salassa pidettäväksi, sekä salassapitoajan kesto (Poliisihallitus 2016, s.25).

Julkisuuslain 11 §:n 1. momentin mukaan asianosaisella on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Esitutkintalain 4 luvun 15 §:n mukaan asianosaisella on esitutinnan aloittamisen jälkeen oikeus saada tieto seikoista, jotka voivat tai ovat voineet vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Tietoja ei anneta, jos siitä olisi haittaa asian selvittämiseksi.

Lyhytkestoisessa tutkinnassa tutkitaan suhteellisen yksinkertaisia rikosasioita. Tutkijan on hyvä tietää, että yleisiä salattavia asioita ovat ainakin asianosaisten henkilötiedot, yhteystiedot, terveystiedot, taloustiedot ja henkilökohtaiset ja mahdollisesti arat yksityiselämään ja perhe-elämään liittyvät tiedot. Usein sähköistä esitutkintapöytäkirjaa laadittaessa tutkija joutuu itse tekemään peitemerkintöjä ainakin henkilö- ja yhteystietojen kohdalla. Monesti esitutkintapöytäkirjan liitteet sisältävät henkilötunnuksia ja yhteystietoja. Sähköisessä esitutkintapöytäkirjassa henkilötunnuksista tulee aina peittää loppuosa, ja kaikki yhteystiedot peitetään.

Salassapitomerkintöjen laatiminen vaihtelee eri poliisilaitosten välillä. Yhdessä paikassa merkinnät tekee tutkija, toisaalla taas tutkinnanjohtaja. Merkintöjen tekemisen voi tehdä myös tutkintasihteeri.

6 TIETOA TUTKINNASTA

6.1 Tutkinnanjohtaja

Poliisin toimittamaa esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja. Tutkinnanjohtajana toimii yleisesti pidättämiseen oikeutettu virkamies, esimerkiksi komisario tai ylikomisario. Syyttäjänkin voi toimia tutkinnanjohtajana. (ETL 2:2).

Alipäällystään kuuluva rikosylikonstaapeli voi myös toimia tutkinnanjohtajana, mikäli tutkittavana oleva rikos on riittävän yksinkertainen ja selkeä (ETL 2:2). Useimmissa massarikoksissa rikosylikonstaapeli pystyy toimimaan kokemuksiensa perusteella tutkinnanjohtajana. Rikosylikonstaapelilla ei kuitenkaan ole toimivaltuuksia käyttää pakkokeinoja, joten hänen keinonsa johtaa esitutkintaa ovat hyvin rajalliset. (Nuortama 2015, s.14.)

Tutkinnanjohtajalla on paljon valtaa ja vastuuta. Etenkin pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä on laajat toimivaltuudet ja hän pystyy käyttämään julkista valtaa tarvittaessa voimakkaasti. Hänen päätöksistään riippuu, kuinka hyvin asianosaisten oikeusturva toteutuu. (Nuortama 2015, s.15.)

Tutkinnanjohtajan tehtäviä ovat esimerkiksi;

- *esitutinnan toimittamisesta päättäminen*
- *esitutkintapöytäkirjojen tarkastaminen*
- *työn organisointi*
- *tutkittavien rikosasioiden jakaminen tutkijoille*
- *pakkokeinoista päättäminen*
- *tutkintataktiset linjaukset*
- *esitutkintaan noudosta päättäminen*
- *yhteistyö syyttäjän kanssa*
- *tutkijoiden opastaminen ja auttaminen*
- *tiedottaminen*
- *tutkinnanjohtajan tehtävistä ja velvollisuuksista säädetään tarkemmin esitutkintalaissa*

6.2 Tutkija

Esitutkintalain 2 luvun 3 §:n mukaan tutkija suorittaa tutkinnanjohtajan johdon ja valvonnan alaisena epäiltyä rikosta koskevat kuulustelut ja muut esitutkinta-toimenpiteet, sekä toteuttaa tutkinnanjohtajan antamat tutkintaa koskevat määräykset ja suorittaa muut tutkijalle lain mukaan kuuluvat toimenpiteet. Tutkijan tulee suorittaa kuulustelut ja muut tavanomaiset esitutkintatoimenpiteet mahdollisimman nopeasti ja ilman aiheetonta viivytystä. Tutkija tekee työtään itsenäisesti ja oma-aloitteisesti, vaikka toimiikin tutkinnanjohtajan alaisuudessa. Tutkinnanjohtaja ei pysty hallinnoimaan satoja juttuja yhtä aikaa, joten tutkijat saavat vastuuta toimia itse. Tutkinnanjohtaja puuttuu peliin silloin, kun tarvitaan päätöstä pakkokeinojen käytöstä, tai kun tarvitaan linjausta tutkinnan etenemisestä. (Nuortama 2015, s.16.)

6.3 Suppea esitutkinta

Esitutkintalain 3 luvun 14 §:ssä säädetään suppeasta esitutkinnasta. Suppeaa esitutkintaa voidaan käyttää selvissä ja yksinkertaisissa rikosasioissa, joista ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Esitutkintalain 11 luvun 2 §:n mukaan suppeassa esitutkinnassa ei ole tutkinnanjohtajaa. Tutkija suorittaa esitutkinnan ja siihen liittyvät toimenpiteet itsenäisesti. Tutkija myös päättää jutun esitutkinnan päätyttyä. Tutkijalla ei ole toimivaltaa käyttää pakkokeinoja, joten suppeassa esitutkinnassa käsitellään yleensä rikosasioita, joissa pakkokeinojen käyttö ei ole tarpeen. Mikäli asiassa kuitenkin on käytetty pakkokeinoja, tulee pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vastata niistä.

6.4 Lyhytkestoinen- ja pitkäkestoinen tutkinta

Suomessa poliisin resurssit ovat tällä hetkellä rajalliset, joten poliisi joutuu usein painottamaan työpanostaan vakavampien rikosten selvittämiseen. Rikostorjunta jakautuukin poliisiyksiköissä pitkäkestoiseen tutkintaan sekä lyhytkestoiseen tutkintaan. (Poliisi.fi, Itä-Uudenmaan poliisilaitos.)

Lyhytkestoinen tutkinta, jota voidaan kutsua myös päivittäistutkinnaksi tai perustutkinnaksi, on tutkintaa, joka keskittyy päivittäin tapahtuviin massarikoksiin. Lyhytkestoinen tutkinta on poliisissa eriytetty pitkäkestoisesta tutkinnasta. Massarikoksien tutkinta on usein nopea-tempoista, mutta silti yksittäisen rikosasian tutkinta saattaa kestää kauankin. Usein tämä

johtuu siitä, että tutkijalla on niin paljon muita juttuja tutkittavanaan, joten kiireetön rikosasia voi siis joutua odottamaan vuoroaan. Syy viivästymiselle voi olla myös esimerkiksi se, ettei asianosaista tavoiteta kuulusteluun. Todisteiden hankkiminen yksittäiseen juttuun voi olla erinäisistä syistä johtuen hyvinkin aikaa vievää.

Pitkäkestoisella tutkinnalla tarkoitetaan vakavampien ja haastavampien tai erikoistumista vaativien rikosten tutkintaa. Tutkittavien rikoksien esitutkinta on pidempi ja yksittäisen jutun tutkinta vaatii ison määrän työtä. Pitkäkestoinen tutkinta jaottuu usein ryhmiin erikoisosaamisen mukaan. Ryhmiä ovat nykyään ainakin väkivaltarikostutkinta, huumerikostutkinta, talousrikostutkinta, seksuaalirikostutkinta sekä tekninen tutkinta. (Poliisi.fi, Itä-Uudenmaan poliisilaitos.)

7 TARINANI TUTKINNASTA

”Tämä tarina on tosi”, niin kuin eräässä legendaarisessa kotimaisessa televisio-ohjelmassa tavattiin sanoa. Tulen tässä kappaleessa kertomaan omin sanoin omista kokemuksistani ja tuntemuksistani työharjoittelun tutkinnanjakson ajalta. Kerron myös oppimistani asioista ja tekemistäni huomioista. Pyrkimykseni on herättää lukijassa kiinnostusta tutustumaan opin- näytetyöhöni kokonaisuudessaan. Kappale ei suoraan liity tuottamaani tuotteeseen, mutta ha- luan silti sisällyttää sen opinnäytetyöhöni, koska koen sen tärkeäksi ja kiinnostavaksi luki- jakunnan perspektiivistä katsoen. Kun pureudutaan sanaan *opinnäytetyö*, niin on mielestäni perusteltua kertoa omasta oppimisestaan ja erityisesti jakaa sitä muiden kanssa. Lyhyt avaus termistöä, tulen tässä kappaleessa käyttämään sanaa ”*juttu*”. Jutulla tarkoitan yksittäistä poliisin esitutkinnan alla olevaa rikosasiaa. Kappale saattaa sisältää muutakin niin sanottua poliisisanastoa.

7.1 Alkufiilikset, odotukset ja jännitys

Suoritin poliisikoulutukseen sisältyvän työharjoittelun Itä-Suomen poliisilaitoksella, tar- kemmin sanottuna Iisalmen poliisiasemalla. Työharjoitteluun lähteminen jännittää varmasti kaikkia ainakin jonkin verran, enkä minä ollut mitenkään poikkeus. Minulle työharjoittelu oli eräänlainen hyppy tuntemattomaan. Tuntematon maakunta, tuntematon kaupunki, uusi koti ja uudet työkaverit, oli aika siirtyä turvalliselta koulun penkiltä tosielämän poliisityö- hön.

Ensimmäiset päivät jännittivät paljon. Uusien ihmisten tapaaminen ja ”poliisius” herätti mi- nussa pieniä paineita. Ensimmäistä työpäivää edeltävänä yönä kärsin orastavista univaikeuk- sista, ne menivät kuitenkin ohi. Lämmin vastaanotto ja perehdytyspäivät auttoivat asiaa.

Aloitin työharjoitteluni kentällä, mutta siirryin nopeasti tutkintaan. Tutkinnassa minua stres- sasi useampi asia, minulla oli myös ennakkoluuloja jaksoa kohtaan. Eniten vaivasi tietysti epäonnistumisen pelko. Koulussa opitut asiat tuntuivat unohtuneen ja osa jätettiin varta vas- ten työharjoitteluun opittavaksi. Aivan kuin olisin lähtenyt ”*soitellen sotaan*”.

Ennakolta odotin tutkinnan olevan haastavin jakso, koska koulutuksessa ei juurikaan pääse siihen konkreettisesti käsiksi. Olen aina kuvitellut itseni kenttäpoliisiksi, joten näin tutkinnan epäkiinnostavana. Jälkikäteen ajateltuna perustutkinta ei todellakaan ollut niin kamalan

vaikeaa, kunhan pääsi alkukankeuksien yli. Tutkinta oli myös mielestäni todella mielenkiintoista. Tuoreelle, energiaa ja näytönhaluja täynnä olleelle tutkijalle toki jokainen yksittäinen juttu tuntui jännittävältä ja mielenkiintoisalta.

”Hyvä aloitteleva tutkija on innokas, avoin ja utelias sekä halukas oppimaan uusia asioita.” (H).

Kuten sanoin, oli aluksi läsnä pelko epäonnistumisesta, tutkinnassa ollaan kuitenkin ihan oikeiden ihmisten oikeiden asioiden äärellä. Pelko kuitenkin väistyi, kun tajusin, ettei mitään peruuttamatonta voi päästä tapahtumaan, olihan minulla tukenani ammattitaitoinen apujoukko ohjaajasta tutkinnanjohtajiin. *”Tää ei oo ihan haudan vakavaa, muutkin mokaa”*, nämä Pauli Hanhiniemen laulun sanat lukivat erään tutkinnanjohtajani oven pielessä.

Minulla oli ennakkoluuloja myös ohjaajastani ja tutkinnanjohtajista. Tutkinnanjohtaja piirtyi mielessäni hahmoksi, joka majailee pääkallotornissaan ja minä saan kävellä lankulta, jos käyn kysymässä kolme kertaa neuvoa samasta asiasta. Lukijalle huomattavaksi, että tässä olen käyttänyt hieman värikynää. Tällaiset ennakkoluulot ovat tietysti pahasti liioiteltuja. Tutkinnanjohtajat osoittautuivat hyvin ymmärtäväisiksi ja auttavaisiksi, eikä minun tarvinnut useinkaan kysyä kahta kertaa samasta asiasta. Ohjaajani kohdalla koin saman asian, ohjaajat ovatkin usein päteviä toimensaan. Apua pystyy kysymään tietysti kaikilta kollegoilta. Etenkin pienellä asemalla ohjaustyötä ei mielestäni sysätä vain tietylle ohjaajalle, vaan ohjausvastuu on kaikilla. Apua myös aina kannattaa kysyä, koska on paljon motivoivampaa tehdä heti oikein, kuin korjata asiaa jälkikäteen.

”Aluksi työharjoittelija tutustuu rikostutkintaan kokeneemman tutkijan opastuksella. Pikkuhiljaa hän alkaa itsenäisesti suorittamaan esitutkintaa ja kasaamaan siitä pöytäkirjaa.” (H).

7.2 Kantapään kautta

Oppimisen tyylejä on monia, ja jotkut oppivat eri tavalla kuin toiset. Kantapään kautta oppiminen on mielestäni yksi parhaimpia oppimisen muotoja, koska siinä on usein mukana käytännön toiminta. Epäonnistumisesta jää myös usein pitkä muistijälki.

”Työ tekijäänsä opettaa”. Minä opin tutkinnan aikana erilaisia asioita juuri kantapään kautta. Koin olevani onneksaassa asemassa, sillä Iisalmen poliisiasemalla tarkkuus ja laatu olivat

avainsanoja tutkintani aikana. Tarkkuus voi vaatia päivittäistutkijalta paljon. Kantapäät välillä kipeytyivät pieneltä tuntuvien virheiden korjaamisessa, virheiden, jotka olisivat olleet helposti vältettävissä. Sain tutkinnanjaksoilla toivomaani vastuuta ja pöydälläni pyöri paljon erilaisia juttuja. Kun työtä on paljon, niin virheidenkin todennäköisyys kasvaa. Niistä kuitenkin aina oppi, ja aloinkin valmistamaan itselleni muistiota esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Mutkia tulee matkalla, mutta vaikeuksien kautta, kun pääsee voittoon, niin se tuntuu erityisen hyvältä.

7.3 Rutiinin merkitys

Poliisikoulutuksen työharjoitteluun kuuluu noin kolmen kuukauden jakso rikostorjunnassa eli tutkinnassa. Työharjoittelijat työskentelevät nuoremman rikoskonstaapelin virassa poliisiasemansa lyhytkestoisessa tutkinnassa. Tutkinnanjakson pituus voi vaihdella poliisiasemasta riippuen, ja jotkut työharjoittelijat saattavat päästä hetkeksi myös pitkäkestoiseen tutkintaan. Yleensä tutkinta vietetään kuitenkin lyhytkestoisessa tutkinnassa.

Lyhytkestoisessa tutkinnassa tutkitaan päivittäin tapahtuvia massarikoksia. Rikosnimikkeet vaihtelevat paljon, vähäisistä liikenne rikoksista pahoinpitelyihin. Tutkittavia juttuja on paljon ja työ on luonteeltaan nopeatempoista. Tutkijalla on alati monta rautaa kuumana ja työn alla voi olla useampi samanlainen juttu yhtä aikaa. Työn helpottamiseksi on tärkeää löytää ja kehittää itselleen sopiva rutiini. Rutiini ja liukuhihnamaisuus helpottavat työn eri vaiheita ja nopeuttavat tutkintaa, tämä palvelee sekä tutkijaa, että asianosaisia.

Omalla kohdallani rutiini muodostui nopeasti. Uutena tutkijana ikään kuin loin itselleni tutkijan nahan. Toistot, kokemukset, onnistumiset ja epäonnistumiset, nämä kaikki yhdessä loivat minulle rutiinin, joka helpotti työtäni merkittävästi. Tehokas ja toimiva rutiini tuottaa onnistumisia ja luo itsevarmuutta, se antaa myös lisää motivaatiota, kun useampi juttu ja korkeatkin juttupinot hoituvat.

Rutiinin aktiivinen kehittäminen on yhtä lailla tärkeää. Mikäli joku työn vaihe sakkaa, on sen tunnistaminen ja kehittäminen erityisen tärkeää. Rutiini on tarpeellista useissa työtehtävissä ja tutkintatoimenpiteissä. Rikosilmoituksen kirjaamisessa, kuulusteluissa ja esimerkiksi esitutkintapöytäkirjan kasaamisessa. Rutiinin puuttuminen luo epävarmuuden tunteen, jonka takia tutkinnan alkumetrit ovat haasteellisia. Esimerkiksi puhelinkuulustelut voivat

tuntua aluksi sekavilta, koska et ole vielä luonut itsellesi rutiinia itsesi ja asian esittelyssä tai oikeuksien ja velvollisuuksien kertomisessa.

Liukuhinamaisuus saattaa kuulostaa myös puuduttavalta, ja sitä se tosiasiassa välillä onkin, mutta oikealla asenteella asiat etenevät. Toistot tekevät ammattilaisen, ja tehokkaaseen rutiiniin jokaisen kannattaisi pyrkiä. Aina ei toki ole pakko toimia samalla tavalla, koska vaihtelu virkistää. Huomasin kuitenkin itse, että vaihtelua työssä tuo muutenkin esimerkiksi rikosnimikkeiden laaja skaala ja ihmisten erilaisuus.

7.4 Kuulustelut

Työharjoittelu sisältää paljon ”ensimmäisiä”. Ensimmäinen kuulustelu, ensimmäinen rikosilmoitus ja esimerkiksi ensimmäinen esitutkintapöytäkirja. Näiden ensimmäisten askelien ottaminen vaatii rohkeutta. Rohkeutta tarvitaan eritoten kuulusteluissa ja ihmiskontakteissa. Nämä ihmiskontaktit eivät ole verrattavissa tavanomaisiin kontakteihin. Kuulustelu on omalla tavallaan herkkä tilanne, jossa auktoriteetti, eli poliisi, kohtaa rikoksen asianosaisen tai rikokseen muuten liittyvän henkilön.

Varmasti useaa nuorempaa rikoskonstaapelia jännittää ensimmäinen oikea kuulustelu, suoritetaan se sitten puhelimitse tai kasvotusten. Itse tunsin olevani ikään kuin suurennuslasin alla, koska läsnä oli paine suoriutua. Vastapuoli, eli asianosainen, odottaa sinulta ammattitaitoa ja osaamista. Ensimmäinen kuulustelu voi tuntua jännittävältä, ja tuoreella tutkijalla voi olla aluksi korkea kynnyks ottaa työpuhelin käteen ja soittaa kuulusteltavalle. Ensimmäiset kuulustelut voivat olla jäykkiä ja esimerkiksi oikeuksien ja velvollisuuksien kertominen saattaa tökkiä. Jokainen kuulustelu on erilainen, mutta aina kertyy kokemusta. Kokemusten kautta asiat alkavat sujua rutiinilla.

Kuulustelijalla on paljon valinnanvaraa, koska kuulustelutapoja ja tekniikoita on monia. Jokainen kuulustelija käyttää itselleen mieluisinta kuulustelu- ja kirjaamistyyliä. Lyhytkestoisessa tutkinnassa kirjattavat kuulustelukertomukset eivät ole usein hirvittävän pitkiä, kertomusten pituus on kuitenkin täysin riippuvainen tutkittavasta jutusta. Kokematon, ja miksei kokenutkin kuulustelija saattaa joskus sortua liian laajan tai liian tiiviin kuulustelukertomuksen kirjaamiseen. Omat kuulustelupöytäkirjani olivat aluksi liian pitkiä ja ne sisälsivät

epäolennaisia asioita. Opin kuitenkin ohjaamaan kuulustelua paremmin ja keskittymään rikosasian ja todistelun kannalta tärkeisiin seikkoihin.

Kuulusteluihin valmistautuminen on ensiarvoisen tärkeää. Valmistautumiseen ei kuitenkaan tarvitse käyttää aina kamalasti aikaa. On ainakin hyvä tutustua rikosilmoitukseen tarkasti etukäteen ja miettiä kysymyksiä. Kysymykset on hyvä kirjata muistiin. Itse käytin tutkinnan aikana paljon muistiinpanoja, ja ainakin aluksi rikosilmoitus oli täynnä alleviivauksia ja muistilappuja. Se oli minun tapani ja koin sen toimivaksi. On myös hyvä suunnitella kuulustelutaktiikkaa.

Kuulustelut ovat osa tutkijan perustyötä ja yksi poliisin suorittaman esitutkinnan kulmakivistä. Kuulustelut ja kuulusteltavat ovat mielestäni tutkinnan mielenkiintoisin asia. Alkujännityksen jälkeen opin ohjaamaan kuulustelua paremmin ja kuulustelemaan ihmisiä luontevasti. Jokainen kuulustelu on todellakin erilainen ja ainutlaatuinen. Asianomistajat, epäillyt ja todistajat eroavat kaikki toisistaan. Yksi kuulustelu voi sujua rauhallisesti, kun taas toinen voi olla hyvinkin tunteikas. Yhdessä kuulustelussa keskustellaan ihminen-ihmiselle, kun taas toisessa voidaan tarvita vahvaakin auktoriteettia. Kuulustelutilanteet vaativat kuulustelijalta pelisilmää.

Usealle kokemattomalle tutkijalle kuulustelut ovat aluksi hankalia. Kokemuksien kautta jokainen haluava kuitenkin oppii. Tässäkin asiassa on hyvä muistaa, että virheitä pääsee sattumaan, mutta ne pystytään korjaamaan vaikkapa jatkokuulustelulla, jonka jälkeen virheestä opitaan. On tärkeää osata kertoa kuulusteltavalle asiaankuuluvat ja oleelliset oikeudet ja velvollisuudet selkeästi, jonka jälkeen hyvin valmistautuneena suorittaa kuulustelu omalla ammattimaisella tavalla, keskittyen tutkinnan ja todistelun kannalta olennaisiin seikkoihin.

7.5 Huomioni esitutkintapöytäkirjan laadinnasta

Esitutkintapöytäkirjan kasaaminen oli itselleni aluksi hankalaa. Jotkut koulutuksen aikana opetetut asiat olivat unohtuneet ja useampi asia oli tarkoituksella jätetty työharjoitteluun opittavaksi. Esitutkintapöytäkirjan laadinta on myös erilaista eri poliisilaitoksilla. Se mitä koulutuksen aikana opetetaan, voidaan tehdä eri tavalla työharjoitteluasemalla. Ennen työharjoittelua onkin hyvä kerrata koulutusmateriaalia ja ohjeita esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Laatimani produkti toimii myös hyvänä kertausmateriaalina. Myös esitutkintalakia

kannattaa kerrata. On myös järkevää tutustua esimerkiksi ohjaajasi laatimiin esitutkintapöytäkirjoihin.

”Uskon, että tosielämän pöytäkirjat ovat ”virtaviivaisempia” kuin koulussa opettava, johtuen suuresta työmäärästä ja kiireestä. Pyritään tekemään asiat oikein, mutta aikaa vieviä asioita välttäen.” (H).

Laatiessani esitutkintapöytäkirjoja työharjoittelun aikana, tein paljon virheitä. Otin kuitenkin oppia jokaisesta virheestä, enkä näin enää epäonnistunut samoissa asioissa. Kehitin itselleni muistion esitutkintapöytäkirjan laadinnasta ja hiljalleen työ alkoi sujumaan rutiinilla.

Eniten vaikeuksia minulla oli esitutkintapöytäkirjan merkintälehdellä. Minulla ei ollut tarpeeksi tietoa siitä, mitä merkintälehdelle tulee kirjata, ja miten. Liitteissä minulla oli myös vaikeuksia. En tiennyt tarpeeksi hyvin, mitkä asiakirjat kuuluvat esitutkintapöytäkirjan liitteeksi ja mitkä eivät. Monesti ne asiakirjat, joita ei laiteta esitutkintapöytäkirjan liitteeksi, arkistoidaan esitutkintapöytäkirjan mukana niin sanottuna oheismateriaalina. Minulla olikin täten myös hankaluuksia tietää, mitkä asiakirjat kuuluvat liitteeksi, mitkä ovat oheismateriaalia, ja mitkä asiakirjat eivät lainkaan sisälly mukaan. Tutkinnanjohtajan konsultointi, tutkijakollegoiden apu ja kantapään kautta oppiminen kuitenkin auttoivat asiaa.

”Useimmiten esitutkintapöytäkirjan virheet ovat liitteissä tai merkintälehdellä. Kirjoitusvirheet ovat myös yleisiä.” (H).

Kuulustelupöytäkirjojen kirjaaminen ja täyttö sujui kohdallani hyvin, mutta aika ajoitin unohdin kysyä kuultavalta suostumuksen esimerkiksi kirjalliseen menettelyyn. Myös suostumusten rastitukset unohtuivat ajoittain kuulustelupöytäkirjasta. Kuulustelun päättymisajankohta jäi välillä myös uupumaan. Kuulustelupöytäkirjassa on paljon pieniä huomionarvoisia kohtia, ja pöytäkirja onkin hyvä täyttää rauhallisesti järjestyksessä. Pienillä virheillä ei välttämättä ole itse rikosasian jatkokäsittelyn kannalta mitään merkitystä, mutta asiat on silti hyvä oppia tekemään oikein.

Rikosilmoituksen/tutkintailmoituksen kirjaaminen sujui nopeasti rutiinilla. Koulutuksen aikana ilmoituksen kirjaamista harjoitellaan runsaasti. Kirjaamisessa on usein asemakohtaisia eroja, mutta niistä pääsee nopeasti jyvälle. Tutkija alkaa tekemään työtään yleensä valmiiksi kirjattun rikosilmoituksen perusteella. Ilmoitus on hyvä lukea tarkasti läpi, ja sitä on hyvä

korjata tai täydentää, jos katsoo sen tarpeelliseksi. Mahdolliset kirjoitusvirheet on hyvä korjata ja tekstiä voi jäsenellä uudestaan, mikäli se on luettavuudeltaan sekava. On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei itse asiaa saa muuttaa. Henkilöiden nimet on hyvä tarkistaa useampaan kertaan, koska kun useaa eri esitutkintapöytäkirjaa laatii samaan aikaan, niin nimet voivat mennä herkästi sekaisin.

Vaikka tutkija aloittaakin työnsä valmiiksi kirjatun ilmoituksen pohjalta, tulee ilmoituksen päivittäminen kuitenkin huomioida. Henkilöiden yhteystiedot tulee päivittää, jos niihin on tullut muutoksia. Mahdollista tapahtuma-aikaa ja paikkaa on myös hyvä tarkentaa, mikäli se on tarpeen. Tutkintailmoituksesta on hyvä poistaa turhat tutkijat ja tutkinnanjohtajaksi on merkittävä se henkilö, jolle luovutat laatimasi esitutkintapöytäkirjan.

Esitutinnan toimenpiteistä ja niiden tuloksista tulee kertoa olennaisimmat asiat aikajärjestyksessä, johdonmukaisesti ja tiiviisti. Tuloksiin tulee muistaa kirjata myös asianosaisten suostumukset ja asianomistajan vaatimukset.

Rikosilmoituksen tutkintamuistio ei ole osa esitutkintapöytäkirjaa, se on kuitenkin käytännöllinen ja hyödyllinen apuväline, jota kannattaa käyttää mahdollisuuksien mukaan. Tutkintamuistiolla voi jakaa tietoa, joka ei muuten sisälly esitutkintamateriaaliksi.

Esitutkintapöytäkirjan kansilehden täyttäminen vaikuttaa suhteellisen yksinkertaiselta, mutta sekin sisältää useamman huomionarvoisen kohdan. Yleisin virhe omissa kansilehdissäni oli se, että rastitukset puuttuivat esimerkiksi kirjallisen menettelyn kohdalta. Kirjallisen menettelyn ja sovittelun edellytykset on muutenkin hyvin tärkeää opetella tarkasti, jotta osaa käyttää niitä tarvittaessa esitutkinnassa. Yleinen virhe kansilehdellä on se, että asianomistajan tiedot ovat väärin. Esimerkiksi omaisuusrikoksissa ja vahingonteoissa on tärkeä ottaa tarkoin selville oikea asianomistaja. Asianomistajia voi olla useampia. Omalla kohdallani kansilehden virheet johtuivat usein huolimattomuudesta. Kokematon tutkija ei vielä osaa yhtä tarkasti kiinnittää huomiota vaadittaviin kohtiin, joten paljon virheitä pääsee läpi omien sormien. Omia virheitä on myös usein hankalampi havaita, kuin muiden tekemiä virheitä. Omalle työlleen ikään kuin sokeutuu. Onkin tärkeää keskittyä työnsä rauhalliseen tarkastamiseen, välttyäkseen huolimattomuusvirheiltä.

Kun kaikki tutkintatoimenpiteet on tehty ja olet luovuttanut laatimasi esitutkintapöytäkirjan tutkinnanjohtajalle, on aika päättää juttu. Jutun pystyy päättämään vain tutkinnanjohtaja,

mutta tutkija pystyy esitäyttämään henkilö päätöksen, jotta tutkinnanjohtajalle jää vain päätöksen vahvistaminen. Tämän henkilö päätöksen pystyy esitäyttämään PATJA-tietojärjestelmässä. Henkilö päätöksen esitäyttämistä on hyvä harjoitella mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

”Hyvässä esitutkintapöytäkirjassa kaikki oleellinen on kansien välissä, mutta ylimääräiset asiat on karsittu pois. Teonkuvaus on avattu ja se vastaa rikoksen tunnusmerkistöä.” (H).

7.6 Motivaatio ja tavoitteellisuus

Motivaatio ja tavoitteellisuus ovat tärkeitä asioita työssä. Nämä kaksi asiaa kävelevät usein käsi kädessä. Motivoitunut työntekijä jaksaa työssään paremmin ja pyrkii kehittymään. Hän myös asettaa itselleen tavoitteita ja pyrkii aktiivisesti saavuttamaan ne. Moni poliisiksi haakeva näkee itsensä luultavasti kenttäpoliisina, eli ”haalarihommissa”, jonka vuoksi tutkinta näyttäytyy enemmän epäkiinnostavalta. Useimmilla tuoreilla tutkijoilla on varmasti kuitenkin motivaatio kohdillaan, koska näytönhalut ovat korkeat ja kaikki tutkittavat rikosasiat, pienet ja suuret, tuntuvat todella mielenkiintoiselta.

Omalla kohdallani kävi juuri edellä mainitulla tavalla. Olen aina kuvitellut itseni täysin kenttäpoliisiksi, eikä tutkinta napannut työharjoitteluun lähdeettäessä. Tutkintaa pidetään yleensä tylsänä ja raskaana. Valtavilla juttupinoilla ”pelotellaan” jo varhaisessa vaiheessa. Nämä asiat ovat osaksi aivan tottakin, päivittäistutkijoilla on usein runsaasti juttuja työpöydällä, eivätkä kaikki lievät tai vähäpätöiset tapaukset aina kiinnosta. Mielenkiintoa tutkittaviin tapauksiin tuo kuitenkin ihmisten erilaisuus. Jokainen tapaamani ihminen oli erilainen. Itse ehkä hieman yllättäen ”hurahdin” tutkintaan ja sen mielenkiintoisuuteen. Jutut ja ihmiset olivat kaikki omalla tavallaan mielenkiintoisia, ja vähäpätöiseltäkin tuntuvat tapaukset hoituivat hyvällä asenteella ja tarvittaessa huumorilla.

On myös tärkeää muistaa, ettei itseään saa soimata liikaa. Joskus saattaa tuntua siltä, että jää pahamaineisten juttupinojen alle. Onkin hyvä ymmärtää, että jutut kyllä odottavat. Asiat eivät ole sinun omiasi, vaan sinä teet työtäsi. Edellä mainittu saattaa kuulostaa pahalta, mutta se on loppujen lopuksi totta. Onkin parempi tehdä parhaansa niin, että on itseensä tyytyväinen, ja välttää loppuun palamista. Perustutkijoille tulee tietysti ajoittain vastaan juttuja, joiden ei halua antaa odottavan. Tällöin tutkija pystyy asettamaan rikosasiat

tärkeysjärjestykseen, hoitaakseen tärkeimmät ensin. Asiat on muutenkin hyvä laittaa tärkeysjärjestykseen, ja kyllä oma elämä ja oma jaksaminen ovat niitä tärkeimpiä, vaikka hoitaisikin tärkeitä asioita tärkeässä työssä.

Motivaatiota on tärkeä kasvattaa. Onnistumiset ja oppiminen loi itselleni paljon motivaatiota ja auttoi puskemaan eteenpäin. Oppimisella kehitin itselleni rutiinin, rutiini taas näyttäytyi osaamisena. Osaamisella kykenin tekemään haluamaani tulosta ja ruokkimaan näytönhalujani. Ja mikä parasta, nälkä kasvoi syödessä. Jokaisen tutkinnanjohtajalle luovutetun jutun jälkeen halusin luovuttaa uuden ja taas uuden. Työn valmiiksi saamisen tunne on tutkinnassa hyvin merkittävä.

Tavoitteellisuus on tuoreelle tutkijalle tärkeää, etenkin työharjoittelijalle. Tavoitteellisuus luo motivaatiota ja sopivien tavoitteiden avulla pystyy tekemään parempaa tulosta. Hyvin tehty työ ansaitsee tunnustuksensa. Palkintona on varmasti hyvät arvostelut, sekä osaamista ja kokemusta. Nämä asiat auttavat tulevaisuudessa esimerkiksi viransaannissa. Moni aloitteleva tutkija onkin varmasti hyvin tavoitteellinen ja uskon produktini olevan tavoitteelliselle ja tuloksia haluavalle tutkijalle hyödyllinen.

Sain Iisalmen poliisiaseman lyhytkestoisessa tutkinnassa paljon toivomaani vastuuta. Pöydälläni pyöri paljon erilaisia juttuja. Juttujen erilaisuus on työmotivaation kannalta tärkeää. Samankaltaisten tapausten tutkiminen voi olla puuduttavaa. Olin omasta mielestäni hyvin onnekaassa asemassa. Kaikki työharjoittelijat eivät pääse tutkimaan kovinkaan laajaa skaalaa erilaisia tapauksia. Joillain työharjoittelijoilla tutkinnanjakso saattaa kulua pelkkiä näpistyksiä tutkittaessa. Tähän voi varmasti yrittää vaikuttaa, ehdottamalla tutkinnanjohtajalle asiaa.

Motivaatiota tutkintaan antaa myös työn luonne. Tutkijan työ eroaa paljon kenttäpoliisin työstä. Tutkijoiden työajat ovat säännöllisempiä, eivätkä tutkijat yleensä tee yötoita, etenkin päivittäistutkijat. Tutkija saa myös paremmin vaikuttaa omaan työhönsä ja suunnitella sitä. Tutkija pystyy olemaan ikään kuin oman itsensä pomo. Tutkijan työ on pääasiassa rauhallista, mutta joskus se voi olla myös hektistä, päivät ovat erilaisia. Hektisyys voi johtua esimerkiksi siitä, että säilössä on paljon kiinniotettuja, jotka tulee kuulustella. Päivän aikana voi tapahtua myös jotain odottamatonta, joka vaatii paljon resursseja. Pääasiassa tutkijan työ on kuitenkin rauhallista ja siinä saa keskittyä tapauksiin ja niihin liittyviin ihmisiin. Kenttäpoliisille tehtävät tulevat ikään kuin liukuhihnalta nopeasti ja monesti on kiire hoitaa ne pois

alta. Kenttäpoliisin työ onkin tehtävillä paljon hektisempää, ja ihmiset tulevat ja menevät. Tutkijalle taas juttuihin uppoutuminen ja keskittyminen voi aiheuttaa sen, että niitä ajattelee myös vapaa-ajalla. Tämä ei ole täysin huono asia, kunhan pystyy silti pitämään huolen omasta jaksamisestaan ja hyvinvoinnista. Asiat on hyvä yrittää purkaa kotimatalla.

7.7 Hyödyllisiä neuvoja

Tämän alaotsikon alle ajattelin kertoa eräitä hyödyllisiä neuvoja aloittelevalle perustutkijalle. Tällaiset neuvot voivat olla osalle lukijoista täysin itsestäänselvyyksiä, mutta osalle ne voivat olla hyvä apu. Neuvot ovat myös sellaisia, jotka kyllä oppii itsestään työtä tekemällä, mutta ajatuksia ja ideoita on hyvä herätellä jo etukäteen.

Oman työnsä organisointi ja järjestelmällisyys ovat tärkeitä asioita. Tähän kuuluu ensinnäkin aikataulutusta ja ajankäyttöä. On tärkeää pitää kirjaa omista työvuoroistaan ja varata sopivasti kuulustelu-aikoja. Itselleni kaksi tai kolme kuulustelua yhdelle työpäivälle tuntui sopivalta, viisi alkaa olla jo liikaa. Riippuu täysin kuulusteluista. Varatuista kuulusteluista on hyvä pitää kirjaa, jotta pysyy mukana aikataulussa. Kuulustelujen vastapainoksi on varattava aikaa myös muun muassa esitutkintapöytäkirjojen laadintaan. Järjestelmällisyyteen kuuluu myös aivan tavallisia asioita, kuten työpöydän siisteys. Sekava työpöytä voi antaa huonon kuvan ja jutuissa on hankalampi pysyä mukana. Jotkut saattavat nauttia kaaoksesta, mutta suositukseni on, että pöytä kannattaa pitää järjestyksessä. On myös hyvä ”lokeroida” juttuja. Esimerkiksi liikennerikokset voivat olla omassa lokerossaan ja omaisuusrikokset omassaan. Myös esimerkiksi ”kasaamista” vailla olevat jutut voivat olla omassa lokerossaan ja odotuksella olevat jutut omassaan. Tutkittava juttu voi odottaa kauankin esimerkiksi lääkärinlausuntoa. Tutkinnan helpottamiseksi on myös tärkeää pitää kirjaa tutkintatoimenpiteistä, eli yksinkertaisesti siitä, mitä on tehty ja mitä on tekemättä.

Kuulustelupöytäkirjojen täyttämisen ja esitutkintapöytäkirjan laadinnan nopeuttamiseksi on hyvä laatia itselleen niin sanottuja vakiolauseita. Vakiolauseet voi tallentaa erilliselle tekstitiedostolle, josta ne voi kopioida tarvittaessa. Vakiolauseita on hyvä käyttää ainakin merkintälehdellä ja kuulustelupöytäkirjoissa. Kuulusteltaville kerrotaan oikeudet ja velvollisuudet usein samalla tavalla, joten on järkevää tallentaa valmis vakiolause, jottei samoja pitkiä lauseita tarvitse kirjoittaa joka kerta. Ajan kuluessa turhat ”klikkaukset” alkavat tuntumaan raskailta.

Tietokone ja poliisin tietojärjestelmät ovat tutkijan tärkeitä työkaluja. Tietokonetta on hyvä oppia käyttämään tutkijan työssä tehokkaasti. Tietokoneen ja tietojärjestelmien nopea käyttö säästää aikaa ja hermojakin. Tietokoneen työpöytää on hyvä käyttää mahdollisimman paljon, työpöydälle on helppo liittää linkkejä eri tietojärjestelmiin. Tällaiset ”oikotiet” säästävät useamman ”klikkauksen”, joka taas säästää tutkijalta aikaa ja hermoja. Oikoreittejä pystyy käyttämään myös tiedostoja selatessa. Usein käytössä olevia kansioita on hyvä siirtää tiedostojen pikakäyttöön. Näin esimerkiksi sähköisten esitutkintapöytäkirjojen laadinta ja tallentaminen sujuu joutuisammin. Tietojärjestelmien aktiivinen käyttö on tutkijan työssä tärkeää. On hyvä etsiä tietoa mahdollisimman monesta lähteestä. Työharjoittelun alussa on hyvä hakea ohjaajan avustuksella mahdollisimman paljon saatavilla olevia käyttöoikeuksia eri tietojärjestelmiin. Tietojärjestelmistä pystyy etsimään esimerkiksi asianosaisten yhteystietoja, sillä joskus asianosaisia on hyvin hankala tavoittaa.

Esitutkintapöytäkirjan ja sähköisen esitutkintapöytäkirjan valmistuttua, on ne hyvä tarkistaa tarkkaan. Laatimani produkti auttaa muun muassa esitutkintapöytäkirjan tarkistamisessa. Tarkistaminen voi tuntua joskus työläältä, mutta paljon mieluummin minä käytän aikani tarkkaan tarkistamiseen, kuin jälkikäteen korjaamiseen.

Kokemattomalle tutkijalle tulee eteen paljon tilanteita, joissa osaaminen ei riitä, tällöin on tärkeää kysyä apua. Välitön avun hankkiminen säästää aikaa ja auttaa välttämään virheitä. Avun kysyminen ei ole koskaan noloa, varsinkaan poliisin ammatissa, koska virheiden välttäminen on ensisijaisen tärkeää. Avun saatuasi, on tärkeää tehdä muistiinpanoja. Omaa oppimista on hyvä seurata ja opitut asiat on hyvä tallettaa muuallekin kuin omaan päähänsä.

7.8 Lopuksi

Perustutkinta ei todellakaan ollut niin kamalaa tai hankalaa, mitä aluksi luulin. Tärkeintä on löytää rohkeus toimia ja luoda itselleen rutiini. Lisäksi aimoannos näytönhalua ja motivaatiota, niin kone lähtee hyvin käyntiin. Tutkinnan aikana tietopohja kehittyy valtavasti, pöytäkirjojen laadinta alkaa sujumaan ja alkaa hallitsemaan tutkinnan toimenpiteitä lääkärintilauksista virka-apupyynnöihin. Isoin kehityskohde kuitenkin mielestäni on oman itsensä löytäminen tutkijana. Rohkeuden ja rutiinin löytäminen ja näiden viilaaminen viimeiseen asti.

8 PRODUKTIN SUUNTAVIIVAT

Tässä kappaleessa kerron, mitä asioita olen sisällyttänyt luomaani muistioon. Kerron myös miksi olen tehnyt muistiosta juuri sellaisen kuin se on.

Muistio on PDF Exchange-editorilla laadittu PDF-tiedosto. Sähköisen tiedoston pystyy jakamaan kaikille halukkaille esimerkiksi sähköpostin kautta tai Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille Moodle-alustan välityksellä. Produktin on tärkeä olla myös helposti päivitettävissä, koska ohjeet esitutkintapöytäkirjan laadinnasta voivat muuttua, ja eri poliisiasemien toimintatavoissa voi olla eroja. Produktin sähköisyys mahdollistaa helpon muokkaamisen ja päivittämisen. Päivittäminen jää aina tiedoston haltijan omalle vastuulle.

Tavoitteeni oli tehdä muistiosta mahdollisimman käytännöllinen ja luettavuudeltaan selkeä. Olen pyrkinyt laatimaan ohjeistuksen helppolukuisella kansankielellä, mutta säilyttämään silti sopivan virallisuuden.

Muistion selkeys on paljolti verrannollinen tiedon määrään. Tietoa ei saisi olla liikaa, mutta ei myöskään liian vähän. Laajuuden ja selkeyden välinen tasapainoilu osoittautui haastavaksi, mutta mielestäni onnistuin hyvin. Produktin kohderyhmänä toimii aloittelevat ja kokemattomat tutkijat, joten katsoin perustelluksi sisällyttää produktiin suppeamman, mutta laadukkaan määrän tietoa.

Muistio sisältää oikeita esitutkintapöytäkirjan lomakkeita, joita olen käyttänyt havainnollistavina esimerkkeinä. Kaikki tapahtumat ja ihmiset ovat keksittyjä. Selkeyttä ajatellen olen jäsennellyt kaikki pöytäkirjan osat erillisille sivuille. Produktin loppuun olen säästänyt tilan käyttäjän omille muistiinpanoille.

Olen sisällyttänyt muistioon yleisiä ja tarkoituksenmukaiseksi katsomiani asioita esitutkintapöytäkirjasta ja sen laadinnasta. Olen pyrkinyt tekemään muistiosta mahdollisimman yleispätevän, jotta se olisi hyvin käytettävissä eri puolilla Suomea. Muistion tarkoitus ei ole olla tyhjentävä, koska jo pelkästään esitutkintapöytäkirjan merkintälehti sisältää paljon erilaisia merkintöjä. Merkintälehdien ja esitutkintapöytäkirjan liitteiden kohdalla olenkin sisällyttänyt produktiin ainoastaan yleisimmät asiat. Tutkija pystyy tilanteen sattuessa itse lisäämään muut merkinnät omaan muistioonsa. Tällä tavalla muistio kehittyy itsestään.

9 POHDINTAA

Opinnäytetyön tekeminen tuntui aluksi ylitsepääsemättömältä. En ollut aikaisemmin tehnyt opinnäytetyötä, joten työ tuntui kokemattomalle tekijälle ahdistavalta. Erityisesti työn alkuvaihe sisälsi paljon epäselvyyksiä ja epävarmuutta. Vaikeinta oli ehdottomasti aloittaminen. Työn etenemisen kannalta on tärkeää rajata oma aiheensa sopivaksi ja tehdä hyvä suunnitelma. Motivaation kannalta on myös tärkeä valita itseään kiinnostava aihe ja välttää liian laajaa työtä. On hyvä tehdä laajuudeltaan sellainen työ, johon omat voimavarat riittävät.

Oli helpottavaa huomata, että työ kyllä valmistui hiljalleen, kunhan pääsi alkuun. Välillä työ eteni enemmän ja välillä taas vähemmän. Oli myös aikoja, jolloin työ ei tuntunut etenevän lainkaan. Tällöin on hyvä tehdä pientä itsetutkiskelua. Opinnäytetyön tekeminen on ajoittain hyvin raskasta, eikä sitä tehdessä kannata ajaa itseään loppuun. On tärkeää antaa myös itselleen aikaa, jolloin työn lopputuloskin on usein parempi.

Opinnäytetyötä tehdessä oppii paljon asioita. Työn tekeminen opetti minua pitkäjänteiseen työskentelyyn. Se oli myös suuressa roolissa ammatillisessa kasvussa ja kehityksessä. Opinnäytetyön tekemiseen kuuluu paljon vaiheita. Tiedon hankinta, analysointi, haastattelut, kirjoittaminen, sekä johtopäätösten tekeminen, siinä muutamia esimerkkejä oppimistani vaiheista. Kun asiaa katsoo suuremmassa kuvassa, niin opin tekemään opinnäytetyön. Niin klišeiseltä kuin se kuulostaakin, on se silti totta. Seuraava opinnäytetyö sujuisi varmasti jo kevyemmin.

Työtä tehdessä oppii myös paljon omasta aiheestaan. Tutustuin tarkasti esitutkintapöytäkirjan laadinnasta tehtyihin ohjeisiin ja säädöksiin. Tutkin myös paljon lakitekstejä ja haastattelin tutkinnanjohtajan, joka on mielestäni aiheen asiantuntija. Tämän lisäksi tutustuin julkisiin esitutkintapöytäkirjoihin. Olen oppinut valtavasti asioita poliisin suorittamasta esitutkinnasta, esitutkintapöytäkirjan laadinnasta ja ylipäätään rikosprosessista. Työ tekijäänsä opettaa.

Oman työn tekemistä helpottaa suuresti valmiisiin opinnäytetöihin tutustuminen. Mikäli ei koskaan ole tehnyt opinnäytetyötä, on hyvä katsoa muilta mallia, saadakseen omaan työhönsä suuntaviivoja. Poliisiammattikorkeakoulussa opinnäytetyön tekemiseen kuuluu kolme pakollista seminaaria, joissa käydään läpi opiskelijoiden tekemiä töitä ohjaajien opastuksella. Saamani vertaistuki ja ohjaajien apu auttoivat työn etenemisessä myös paljon.

Koen toiminnallisen opinnäytetyöni tekstiosuuden, eli raportin, luotettavaksi. Tämä johtuu luotettavien lähteiden käytöstä. Olen käyttänyt työn tekemisessä mahdollisimman luotettavia lähteitä. Olen myös haastatellut kokeneen tutkinnanjohtajan, jonka asiantuntemus antaa työlle lisää luotettavuutta. Laatimani lopputuotteen, eli muistion, koen myös hyvin luotettavaksi, koska laadintaan on käytetty edellä mainittuja lähteitä. Muistion oikeellisuuden olen tarkistuttanut haastattelemallani tutkinnanjohtajalla.

Minulle produktista oli hyötyä, joten olen tyytyväinen ja mielestäni onnistunut, mikäli produktista on pienikin apu edes yhdelle tulevalle käyttäjälle. Mikäli produktissa on puutteita, niin sitä voi kehittää. Työn julkistamisen jälkeen tehtäväksi jää sen levittäminen poliisiorganisaatioon.

LÄHTEET

Esitutkintalaki 22.7.2011/805

Haastattelu, Sisä-Suomen poliisilaitoksen tutkinnanjohtaja, 21.7.2020

Hakala, Juha T 2004: Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille.

Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2008, todistelu prosessinjohtajan kannalta, keskustelupuheenvuoro.

Kananen, J, 2012: Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Tampereen Yliopistopaino Oy.

Korpela, J. 2002. Arkisen kirjoittamisen opas. Luettu 16.4.2020 Luettavissa: <http://jkor-pela.fi/kirj/index.html>

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621

Nuortama, Juha 2015, Rikostutkinnan prosessit ja kehittämishaasteet johtamisen näkökulmasta - case Tampereen pääpoliisiasema, Pro gradu-tutkielma, Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulu.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Salonen, Kari 2013: Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4

Oikeus.fi, syyttäjälaitos, esitutkinta. Luettu 22.5.2020. Luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/esitutkinta>

Oikeus.fi, syyttäjälaitos, rikosasian oikeudenkäynti. Luettu 22.5.2020. Luettavissa: <https://syyttajalaitos.fi/rikosasian-oikeudenkaynti>

Oikeus.fi, tuomioistuinelaitos, kärjäoikeus, kirjallinen menettely. Luettu 22.5.2020. Luettavissa: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/kirjallinenmenettely.html>

Oulun ammattikorkeakoulu. Luettu 15.4.2020. Luettavissa: http://www.tekniikka.oamk.fi/~tuijaj/suomen_kieli/muistio.htm

Poliisiammattikorkeakoulu. Potila, P. & Ylijärvi, J. Tutkimus, kehittäminen ja innovaatiot. Johdatus oikeustieteelliseen tutkimukseen-luentomateriaali.

Poliisiammattikorkeakoulu. Tutkintatoiminnan johtaminen ja esitutkintayhteistyö, asiakirjahallinnon koulutusmateriaali.

Poliisi.fi, Itä-Uudenmaan poliisilaitos, poliisitoiminta, rikostorjunta, luettu 25.6.2020, luetavissa: <https://www.poliisi.fi/itauusimaa/poliisitoiminta>

Poliisihallitus 2016: Käsikirja esitutkintapöytäkirjan laadinnasta. Liite 1. POL-2016-8514

LIITTEET

Liite 1 – Muistio esitutkintapöytäkirjan laadinnasta

Muistio esitutkintapöytäkirjan laadinnasta

Juho Ala-Kyyny PoliisiAMK20181A

8/2020

Käyttäjälle

Tämä muistio sisältää oikeita esitutkintapöytäkirjan lomakkeita, joita olen käyttänyt havainnollistavina esimerkkeinä. Kaikki tapahtumat ja ihmiset ovat keksittyjä. Pöytäkirjan osat sisältävät esimerkkejä kirjauksista. Esimerkkien lisäksi olen laatinut muistiinpanoja ja huomioita punaisiin sekä sinisiin laatikoihin. Produktin loppuun olen säästänyt tilaa käyttäjän omille muistiinpanoille.

Olen sisällyttänyt muistioon yleisiä ja tarkoituksenmukaiseksi katsomiani asioita esitutkintapöytäkirjasta ja sen laadinnasta. Olen pyrkinyt tekemään muistiosta mahdollisimman yleispätevän, jotta se olisi hyvin käytettävissä eri puolilla Suomea. Muistion tarkoitus ei ole olla tyhjentävä, koska jo pelkästään esitutkintapöytäkirjan merkintälehti sisältää paljon erilaisia merkintöjä. Merkintälehdien ja esitutkintapöytäkirjan liitteiden kohdalla olenkin sisällyttänyt produktiin ainoastaan yleisiä asioita. Tutkija pystyy tilanteen sattuessa itse lisäämään muut merkinnät omaan muistioonsa. Tällä tavalla produkti kehittyy itsestään.

Muistio on PDF Exchange-editorilla laadittu PDF-tiedosto. Sähköisen tiedoston pystyy jakamaan kaikille halukkaille esimerkiksi sähköpostin kautta tai Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille Moodle-alustan välityksellä. Produktin on tärkeä olla myös helposti päivitettävissä, koska ohjeet esitutkintapöytäkirjan laadinnasta voivat muuttua, ja eri poliisiasemien toimintatavoissa voi olla eroja. Produktin sähköisyys mahdollistaa helpon muokkaamisen ja päivittämisen. Päivittäminen jää aina tiedoston haltijan omalle vastuulle.

Toivon, että tutustut myös opinnäytetyöni raporttiin, eli tekstiosuuteen. Raportti sisältää paljon hyödyllistä tietoa esitutkinnasta, esitutkintapöytäkirjasta ja tutkinnasta ylipäätään. Haluan myös kannustaa sinua käyttämään muistiinpanoja ja kehittämään muistiotasi tilaisuuden tullen. Toivottavasti produktista on hyötyä!

Esitutkintapöytäkirjan numero
 ja allekirjoituspäivämäärä

 Nro 5740/R/00000/20
 Pvm 10.08.2020

Kokonaissivumäärä

Rikoksesta epäilty Sukunimi etunimet syntymäaika, ulkomaalaisen kansalaisuus	Rikos tai tapahtuma rikosnimike/tapahtuma tapahtumapaikka ja -aika	Lisämerkintä nuori henkilö, pidätettynä, vangittuna, haastettu
KELMI, Eino Sakari 18.03.2001 Rikokset 1-2 <div style="border: 1px solid red; padding: 5px;"> Ulkomaalaisesta syntymäaika ja -paikka, sekä kansalaisuus. Useamman kansalaisuuden omaavalta kaikki kansalaisuudet. </div>	1. Pahoinpitely lialmi, 08.08.2020 2. Törkeä rattijuopumus lialmi, 08.08.2020 <div style="border: 1px solid blue; padding: 5px;"> Tapahtuma-aika voi olla myös ajanjakso. </div>	Ollut pidätettynä RE 18 – 20-vuotias <div style="border: 1px solid red; padding: 5px;"> Muita esimerkkejä: RE 15 – 17-vuotias Vangittuna, Pohjois-Savon käräjäoikeus + pvm Säilytyspaikka, Sukevan vankila </div>

Asianomistajan nimi		
UHRI, Ulla-Maria (s. 12.03.1998, rikos 1)		<div style="border: 1px solid red; padding: 5px;"> Asianomistajat erotellaan selkeästi. Varmista oikeushenkilö! Nimen lisäksi voidaan merkitä myös esim. syntymäaika ja rikos. Pääsääntöisesti pelkkä nimi. Asemakohtaisia eroja. </div>
<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px;"> Kirjallinen: Asianosaisten suostumus, epäilty myöntää teot, max. 2 vuotta vankeutta, asia yksinkertainen ja selvä. EI mahdollinen, jos rikos tehty alle 18-vuotiaana. </div>		
☐ Sovitteluun	☐ Jatkuu	
☒ Kirjalliseen menettelyyn:	☐ Jatkuu	
Suostumuksen ja vastauksen määröpäivä:	Tuomion antopäivä ja -aika:	Pääkäsitteilypäivä ja -aika:
Lisätietoja	Voimassa olevat pakkokeinot, alkamispäivämäärä ☒ takavarikko 08.08.2020 ☐ jäljentäminen ☐ vakuustakavarikko ☐ matkustuskielto ☒ pöytäkirjassa on liitteitä 5 kpl	
	Virallisen syyttäjän nimi (merkitään mikäli syyttäjä on erikseen määrätty)	
Viite	Viitataan esitutkintapöytäkirjaan nro	Rikoksesta epäilty
		☐ Jatkuu

IISALMI PÄIVITTÄISTUTKINTA

10.08.2020

Esitutkintapöytäkirjaan otetaan PATJA tutkintailmoituksen viimeisin versio.

5740/R/00000/20

Tulosta arkistokappale!

Ilmoitustiedot:

Tutkinnanjohtaja:
Tutkija:

KOMISARIO, ARI
TUTKIJA, TOMMI

Varmista, että TJ on se henkilö, jolle luovutat laatimasi esitutkintapöytäkirjan.

029 000 0000
029 000 0000

Ilmoitusaika:
Vastaanottaja:
Ilmoitustapa:

08.08.2020/02.55
KONSTAAPELI, KALLE
PUHELIN

Poista ylimääräiset tutkijat.

Asianimike:

- ① PAHOINPITELY
YKSITYISESSÄ ASUNNOSSA Lkm: 1
→ LA 08.08.2020/02.50 - LA 08.08.2020/03.00
IISALMI
- ② TÖRKEÄ RATTIJUOPUMUS
ALKOHOLI Lkm: 1
→ LA 08.08.2020/03.00 - LA 08.08.2020/03.15
IISALMI

Tarkista rikosnimikkeiden sekä tekojen lukumäärä. Onko tarpeeksi nimikkeitä?

Jokaiselle teolle yksilöitävä tapahtuma-aika sekä tapahtumapaikka.

Tutkinnan aikana saattaa paljastua uusia rikoksia tai päinvastoin. Rikosnimikkeiden lisäämisestä, poistamisesta tai vaihtamisesta on tehtävä merkintä tutkintailmoituksen selostukseen.

Tapahtuma-aika:
Tapahtumaosoite:
Paikkakunta:

LA 08.08.2020/02.50 - LA 08.08.2020/03.15
ROSVOKATU 14
140/IISALMI 511A/KESKUSTA IISALMI

Tarkista ja päivitä tapahtumapaikka ja -aika tarvittaessa.

Asianomistaja:

Nimi:
Asia:

UHRI, ULLA-MARIA ANNELI
1 *UHRI* Vaatii rangaistusta

12.03.1998

TAI esim. "Peruuttanut rangaistusvaatimuksensa 10.8.2020"

Rikoksesta epäilty :

Nimi: KELMI, EINO SAKARI
Asia: 1, 2
Ajokortti/myöntänyt: B/POHJOIS-SAVON POLIISILAITOS
Myöntänyt valtio: SUOMI
Halтуunotto: Saatiin poliisin haltuun
Puhalluskoe/huumepikatesti:
Alkometri: 08.08.2020/03.15 2.77 o/oo

18.03.2001

Päivitä asianosaisten yhteystiedot tarvittaessa.

Todistaja:

Nimi:

UHRI, ANNA-LIISA KAARINA

28.08.2000

Lisää kaikki jatkokäsittelyn kannalta tarkoituksenmukaiset henkilöt. Todistajat, asianosaiset sekä esimerkiksi edustajat tai huoltajat.

Selostus:

Mitä, missä, milloin ja ketkä osaisina?

Ilmoituksen selostus koostuu tiivistelmästä sekä laajemmasta selostusosasta. Tiivistelmän kirjaustavassa on eroja poliisilaitosten välillä. Tiivistelmän tarkoitus on esitellä asia.

*Kuka puhutti ja ketä? Kuka sanoi ja mitä?
Kuka löysi, mitä ja mistä?*

Tutkija aloittaa työnsä yleensä jonkun toisen kirjaaman rikosilmoituksen perusteella. Lue ilmoitus aina tarkasti. Korjaa kirjoitusvirheet. Jäsentele tekstiä tarvittaessa. Älä kuitenkaan muuta itse asiaa! Kiinnitä näihin asioihin huomiota myös omissa kirjauksissasi.

Tutkijan tehtävä on kirjata tutkintailmoitukseen esitutkintatoimenpiteet ja niiden tulokset. Tulokset erotellaan itse rikosilmoituksesta väliotsikolla;

ESITUTKINNASTA JA SEN TULOKSISTA

Tutkinnan edistyessä ja viimeistään sen päättyessä selostusosa on päivitettävä vastaamaan tutkinnan kulkua. Selostuksessa on tuotava selkeästi, aikajärjestyksessä ja tiivistetysti esille se, mitä esitutkinnassa on tutkittu ja mitä asiassa on ilmennyt. On ilmentävä myös teon tunnusmerkistön kuvailu.

Nuorempi konstaapeli Tommi Tutkija kuulusteli rikoksesta epäillyn Eino Kelmin Iisalmen poliisiasemalla 09.08.2020. Kuulustelutodistajana läsnä vanhempi konstaapeli Lotta Sakko.

Kuulustelussaan Eino Kelmi myöntää syyllistyneensä pahoinpitelyyn sekä törkeään rattijuopumukseen Iisalmissa 08.08.2020. Hän kertoo lyöneensä Ulla Uhria kaksi kertaa oikean käden nyrkillä kasvoihin ja lähteneensä tämän jälkeen ajamaan omistamallaan henkilöautolla XXX-000 alkoholin vaikutuksen alaisena.

Eino Kelmi suostuu kirjalliseen menettelyyn. Ei suostu sovitteluun.

MUISTA TULOKSISTA

Pakkokeinoja koskevia ja muita merkintälehdelle merkittäviä tietoja ei pääsääntöisesti toisteta selostuksessa. Näitä tietoja voidaan kuitenkin selostaa, jos sillä on merkitystä asiassa. Tiedot on tällöinkin hyvä selostaa tiiviisti. Muista tarpeellisuusharkinta.

Ilmoituksen selostusosaan voidaan tehdä merkintä myös **esimerkiksi**;

- Esitutkintapöytäkirjan lähettämisestä sovittelutoimistoon
- Teknisestä tutkinnasta ja valokuvaamisesta (lyhyt maininta)
- THL:n lausunnoista tai RTL:n lausunnoista
- Veren alkoholipitoisuudesta tai tarkkuusalkometrin tuloksesta
- Ajo-oikeusasioista, määräämisestä väliaikaiseen ajokieltoon
- Rikosnimikkeen lisäämisestä, poistamisesta tai vaihtamisesta
- Juttuliitoksista, viittauksista muihin esitutkintapöytäkirjoihin
- Perustelut, mikäli asianomistaja jätetty kuulematta
- Tutkinnan päättämisestä, keskeyttämisestä tai rajoittamisesta

Kuulustelujen tulokset järjestyksessä AO, RE, TOD, MUU.

Aluksi esittely. Kuka kuulusteli ja kenet, missä ja milloin?

Seuraavaksi ytimekäs yhteenveto. Keskity tunnusmerkistötekijöihin.

Lopuksi suostumukset, myös jos EI suostu.

AO:n kanta rangaistus- ja korvausvaatimuksiin.

Useimmiten käytetyistä pakkokeinoista on maininta myös selostuksessa. Vältä kuitenkin turhaa työtä. Tuloksetonta kotietsintää on turha selostaa.

Selostus voi sisältää paljon erilaisia asioita riippuen tutkittavasta asiasta.

Pyri aina selkeyteen ja muista tarpeellisuusharkinta.

Kuulustelupöytäkirjoissa on paljon huomionarvoisia kohtia, täytä pöytäkirjat rauhallisesti kohta kohdalta.

Esitutkintapöytäkirjan numero

5740/R/00000/20

Kuulusteltavan nimi

Kelmi Eino Sakari

Kuul. ptk:n sivun nro

1

1 Kuulustelu-tilaisuus	Kuulustelupaikka Itä-Suomen poliisilaitos Iisalmen poliisiasema	Kuulustelupäivä 9.8.2020	Alkoi kello 14.25	
	Kuulustelija Nuorempi konstaapeli Tommi Tutkija	☐ Kuulusteltu puhelimitse	☐ Kuulusteltu muulla tiedonsiirtovälineellä	
	Kuulustelutodistaja Vanhempi konstaapeli Lotta Sakko	☐ Läsnä pöytäkirjaa allekirjoitettaessa		
2 Rikoksesta epäilty	Sukunimi, etunimet Kelmi, Eino Sakari	Entiset nimet		
	Tiedot tarkistettu, miten, missä ☒ ajokortti	Kieli Suomi		
	Päiväsakon suuruuteen vaikuttavat tiedot ☒ Elatusvelvollisuustietoni ovat pysyneet muuttumattomina edellisen vahvistetun verotuksen jälkeen ☒ Tulotietoni ovat pysyneet olennaisesti muuttumattomina edellisen vahvistetun verotuksen jälkeen			
	Ajokortti B			
3 Merkinnät Kuulustelun aikana tapahtuneet muutokset välimerkintänä tekstiosaan	Rikos/tapahtuma Pahoinpitely Törkeä rattijuopumus	Ilmoituksen nro 5740/R/00000/20		
	Muut kuulustelussa läsnä olevat	Kaikki rikosnimikkeet Edunvalvoja, huoltaja, tukihenkilö...		
	Kuulustelussa käytetty kieli (ellei kuulustelun kirjauskieli)			
4 Ilmoitukset	Ennen kuulustelua on ilmoitettu			
	☒ Asema esitutkinnassa ETL 4:9	Kerro tarkoituksenmukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Epäillylle kerrotaan kaikki rastitetut.		
	☒ Mistä teosta kuulusteltavaa epäillään ETL 7:10.2			
	☒ Oikeudesta käyttää avustajaa ETL 4:10			
	☒ Milloin voidaan määrätä puolustaja ja siihen kuuluvasta oikeusavusta ROL 2:1			
	☒ Oikeudesta pyytää kuulustelutodistaja paikalle ETL 7:11			Rastita KERTOMASI ilmoitukset.
	☒ Kielellisistä oikeuksista ETL 4:12 ja 4:13			
	☒ Oikeudesta olla myötävaikuttamatta sen rikoksen selvittämiseen, josta häntä epäillään ETL 4:3			
	☒ Lähiomaisen ja läheisen kieltäytymisoikeudesta OK 17:17			
	☒ Oikeudesta olla saattamatta lähiomaista tai läheistä syytteen vaaraan tai myötävaikuttaa syyllisyyden selvittämiseen OK 17:18			
☐				
Alle 18-vuotiaalle epäillylle on ennen kuulustelua ilmoitettu				
☐ Rikosasian käsittelyn vaiheista ja asian käsittelyyn osallistuvien viranomaisten roolista ETL 4:16.2				
☐ Rikoksesta epäillyn oikeuksien ilmoittamisesta epäillyn huoltajalle, edunvalvojalle tai muulle lailliselle edustajalle ETL 4:16.2,1				
☐ Rikoksesta epäillyn huoltajan, edunvalvojan tai muun laillisen edustajan oikeudesta olla läsnä kuulustelussa ETL 7:14 mukaisesti ETL 4:16.2,2				
☐ Rikoksesta epäillyn tiedonsaantioikeuden rajoittamisen mahdollisuudesta kuva- ja äänitallennetta koskien yksityisyyden suojaamiseksi siten kuin ETL 9:7 on säädetty ETL 4:16.2,3				
☐ Milloin alle 18-vuotiaan syytetyt rikosasian suullinen tuomioistuinkäsittely toimitetaan kokonaan tai tarpeellisin osin yleisön läsnä olematta YTJulkL 15 §:n 5 kohdan mukaisesti ETL 4:16.2,3				
☐				
5 Oikeudenkäynti-avustaja	Nimi			
	Osoite, puhelin, sähköpostiosoite			
	☐ Läsnä kuulustelussa	☐ Ei läsnä kuulustelussa		

Luettu, annettu tarkastettavaksi ja hyväksytty:

Eino Sakari Kelmi

Kuulustelukertomus alkaa ilmoituksien avaamisella. Alla on esimerkki Eino Kelmin kuulustelukertomuksen alusta. Avaa vain kertomasi ilmoitukset!

KUULUSTELUKERTOMUS

Minulle on kerrottu ennen kuulustelua, että olen epäiltynä 08.08.2020 lisäsalissa tapahtuneeseen pahoinpitelyyn sekä törkeään rattijuopumukseen. Lisäksi minulle on kerrottu oikeudesta käyttää kuulustelutodistajaa esitutkinnassa ja avustajaa esitutkinnassa sekä mahdollisessa tuomioistuin käsittelyssä. Minulle on kerrottu mahdollisuudesta puolustajan määräämiseen. Minulle on myös kerrottu oikeudesta maksuttomaan oikeusapuun ja avustajaan oikeusapulain nojalla.

Puhelimen välityksellä tehty kuulustelu muuttaa myös ilmoituksia.

Tallenna itsellesi vakiolauseita, näin säästät aikaa ja vaivaa. Muista kuitenkin aina tarkistaa käyttämäsi vakiolauseet.

Haluan kuulustelutodistajan tähän kuulusteluun. Minulle on varattu riittävästi aikaa harkita avustajan käyttämistä kuulustelussa. Luovun vapaaehtoisesti oikeudestani käyttää avustajaa tässä kuulustelussa. Minulle on ilmoitettu oikeudesta myöhemmin muuttaa päätöstäni avustajan käytön suhteen.

*Avustaja tai kuulustelutodistaja puhelinkuulustelussa?
"Hyväksyn, etten pysty puhelinkuulustelussa täysin hyödyntämään oikeuksiani"*

Olen tietoinen, että minulla on oikeus olla vaiti ja minulla on oikeus olla myötävaikuttamatta rikosepäilyni selvittämiseen. Tiedän, että avustajan käyttäminen kuulustelussa voisi parantaa mahdollisuuksiani puolustautua rikosepäilyjä vastaan.

Minulle on kerrottu läheisen ja lähiomaisen kieltäytymisoikeudesta. Ymmärrän, että minulla on oikeus olla saattamatta läheistäni tai lähiomaistani syytteen vaaraan.

Lisäksi minulle on kerrottu oikeudestani puhua ja Rikoslain 6 luvun 6 §:n lieventämisperusteista.

Epäilyyn oikeudet ja velvollisuudet on annettu minulle kirjallisessa muodossa luettavaksi. *Puhelinkuulustelussa?*

Haluan, että kuulustelu käydään suomeksi.

Mahdollisia kuulustelun aikaisia merkintöjä;

- tauko
- keskeytys
- joku poistetaan
- joku kutsutaan
- siirrytään toiseen aiheeseen (rikokseen)
- annetaan kertomus luettavaksi
- kerrotaan ajo-oikeusasioista.

Kirjaa itse kuulustelukertomus siinä laajuudessa, kuten koet tarpeelliseksi. Keskity rikoksen tunnusmerkistöön ja teonkuvaukseen. Sisällytä kertomukseen sekä epäiltyä vastaan, että puolesta puhuvat seikat. Kirjaa mahdollinen myöntö hyvin tarkasti. Selvitä asianomistajan vammat ja vauriot. Muista myös jäsenellä tekstiä, käytä kappalejakoja ja korjaa kirjoitusvirheet.

Kuulustelun aikaiset toimenpiteet **MERKITÄÄN:** kuulustelukertomukseen.

Lopuksi suostumukset sekä asianomistajan kanta rangaistus- ja korvausvaatimuksiin.

KUULUSTELTAVAN KANTA KIRJALLISEEN MENETTELYYN

- Minulle on annettu tieto suostumukseni merkityksestä ja sen peruuttamisen mahdollisuudesta ETL 1:2.1 4 kohta, EPA 1:2.1 10 kohta
- Aion suostua kirjalliseen menettelyyn
- En aio suostua kirjalliseen menettelyyn
- Pyyntö tuomitsemisesta yhdyskuntapalveluun
- Minulle on tehty selkoa valvotun ajo-oikeuden sisällöstä, ehdoista ja kustannuksista (alkolukko)
- Pyydän, että minulle määrätään valvottu ajo-oikeus
- Toimitan käräjäoikeudelle todistuksen tai selvityksen ajokiellon pituuteen vaikuttavista seikoista

Rastita asiaankuuluvat kohdat!

KUULUSTELTAVAN KANTA SAKKOMENETTELYYN

- Minulle on annettu tieto suostumukseni merkityksestä ja sen peruuttamisen mahdollisuudesta SML 4 §
- Suostun sakkomenettelyyn En suostu sakkomenettelyyn

KUULUSTELTAVAN KANTA SOVITTELUUN

- Minulle on kerrottu sovittelun yleiset edellytykset SovL 2 § ja tiedotettu sovittelumahdollisuudesta SovL 13.3 §
- Suostun sovitteluun
- En suostu sovitteluun
- Tarvittavan esitutkinta-aineiston saa lähettää sovittelutoimistoon SovL 16.1 §:n 2 kohta

Luettu, annettu tarkastettavaksi ja hyväksytty:

Eino Sakari Kelmi
 Kuulusteltu puhelimitse

Kuulustelija/Vakuudeksi

Tommi Tutkija

Kuulustelutodistaja

Lotta Sakko

Muut läsnäolijat

Lopuksi allekirjoitukset! Kuultava allekirjoittaa kaikki sivut.

Mikäli kuultava ei suostu/pysty allekirjoittamaan kuulustelupöytäkirjaa, kutsutaan paikalle kuulustelutodistaja, jolle kertomus luetaan ääneen. Tämän jälkeen kuulustelutodistaja allekirjoittaa pöytäkirjan. Toimenpiteestä tehdään merkintä kuulustelupöytäkirjan kansilehdelle.

Kuulustelu päättyi klo 15.15

KIINNIOTTO- ,PIDÄTYS- JA VANGITSEMISMERKINNÄT:

Eino Sakari Kelmi;

- Otettiin kiinni 08.08.2020 kello 03.15
- Pidätettiin 08.08.2020 kello 10.46
- Vapautettiin 09.08.2020 kello 15.20

Kaikki ajat hyvin tarkasti!

REKISTERÖINTIMERKINNÄT:

Eino Kelmiltä taltioitiin 09.08.2020 kello 13.30 lisalmen poliisiasemalla henkilötuntomerkit ja otettiin henkilönkatsastusmääräyksellä DNA-näyte. Otokset tallennettiin poliisin rekisteriin.

Merkitään pakkokeinot ja avataan niitä, jos tiedot eivät ilmene riittävästi muualta esitutkintapöytäkirjasta. Jos pakkokeinopöytäkirja on liitteenä, riittää yleensä lyhyt viittausmerkintä. Tiedot kirjataan siten, kuin on tarkoituksenmukaista.

MUUT PAKKOKKEINOT:

Eino Kelmille tehtiin henkilönkatsastusmääräyksellä verinäytteen otto lisalmen sairaalassa 08.08.2020 kello 03.30. (HKY-numero).

Eino Kelmin omistamaan henkilöautoon (rekisterinumero) tehtiin paikanetsintä 08.08.2020 kello 04.00 komisario Kalle Konstun määräyksellä. (PAI-numero).

Eino Kelmin asuntoon tehtiin kotietsintä 09.08.2020 komisario Kalle Konstun määräyksellä. Eino Kelmi oli etsinnällä läsnä. (KEY-numero).

Eino Kelmin puhelimeen tehtiin laite-etsintä 09.08.2020 komisario Kalle Konstun määräyksellä. (LAI-numero)

TAI ESIMERKIKSI

Eino Kelmin omistamaan asuntoon Ryövärinkatu 12 A 3, tehtiin 23.07.2020 komisario Kalle Konstun määräyksellä kotietsintä mahdollisten huumausaineiden löytämiseksi. Kotietsinnästä kirjattiin kotietsintäpöytäkirja (KEY-numero). Eino Kelmi oli läsnä kotietsinnän aikana. Etsinnällä löytynyt 14 grammaa kannabista takavarikoitiin. Takavarikoitua huumausainetta säilytetään lisalmen poliisiasemalla pöytäkirjalla (TVP-numero).

Kuten huomaat, merkitsemiseen on monta tapaa. Merkintä voi olla tiivis tai laajempi. Keskity pääkohtiin. Tarpeellisuusharkinta!

TAKAVARIKKOMERKINNÄT:

Kotietsinnällä Eino Kelmin asunnosta otettiin poliisin haltuun kaksi puhelinta, sekä kaksi minigrip-pussia, jotka sisälsivät kannabista. Haltuun otetut puhelimet ja huumausaine takavarikoitiin 09.08.2020 komisario Kalle Konstun määräyksellä. (TVP-numero).

TAI ESIMERKIKSI

Eino Kelmin asuntoon suoritettiin 09.08.2020 yleinen kotietsintä, jolloin takavarikoitiin kotietsintäpöytäkirjassa (KEY-numero) mainitut esineet. Kotietsintä pöytäkirja on liitteenä 1.

Mikäli käytetty useampia pakkokeinoja, eroteltava selkeästi aikajärjestyksessä.

ESITUTKINTALAIN 4 LUVUN TARKOITTAMAT ILMOITUKSET:

Epäilty Eino Kelmille kerrottiin 09.08.2020 Iisalmen poliisiasemalla ennen kuulustelua hänen asemansa ja siihen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet kuulustelupöytäkirjassa mainitulla tavalla. Epäilty luopui oikeudestaan käyttää avustajaa esitutkinnassa. Hänelle kerrottiin mahdollisuudesta myöhemmin muuttaa päätöstään avustajan käytön suhteen.

AJO-OIKEUSMERKINNÄT:

Poliisi määräsi Eino Kelmin väliaikaiseen ajokieltoon 08.08.2020 kello 03.25

Itä-Suomen poliisilaitos on päättänyt pitää Kelmille määrätyn wäliaikaisen ajokiellon voimassa komisario Kalle Konstun päätöksellä.

MUITA MERKINTÖJÄ:

Alkuperäiset ja allekirjoitetut kuulustelupöytäkirjat, sekä allekirjoitettu merkintälehti arkistoitu poliisin arkistokappaleen mukana. Alkuperäiset asiakirjat ovat saatavilla poliisin arkistosta tarvittaessa.

Poliisilaitos ja -asemakohtaisia eroja!

LIITTEET:

- Liite 1 - Valokuva/liite, valvontakameratallenne, valokuva/video/äänite
- Liite 2 - Lääkärinlausunto + lasku.
- Liite 3 - Asianomistajan vahingonkorvausvaatimukset.
- Liite 4 - Lausunto veren alkoholipitoisuudesta (HUP) + lasku verikokeista.
- Liite 5 - Hengitysilman alkoholipitoisuuden mittauspöytäkirja (tarkkuusalkometri).
- Liite 6 - Rikosteknisen laboratorion lausunto ja lausunnon kansilehti (RTL).
- Liite 7 - Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto (THL).
- Liite 8 - Syyttäjän pyytämä lisätutkinta.
- Liite 9 - Päihdetutkimuslomake C (kliininen tutkimus).
- Liite 10 - Pakkokeinopöytäkirjat ja omaisuusluettelot (KEY, TVP, PAI, LAI, TEK).

Liitteiden määrä ja laatu ovat hyvin tapauskohtaisia. Erilaisia liitteitä on valtava määrä. Liitteiden käytössä ja muotomääräyksissä saattaa olla poliisiasemakohtaisia eroja. Aseta liitteet järkevään ja selkeään järjestykseen.

Esimerkiksi pakkokeinopöytäkirjojen paikka vaihtelee. Yhdessä tapauksessa pöytäkirja on liite, toisessa taas oheismateriaalia. Tämä riippuu täysin jutusta ja esitutkintapöytäkirjan rakenteesta. Onko asiakirjalla merkitystä asian jatkokäsittelyssä? Epävarmana kannattaa kysyä.

Tommi Tutkija

Tommi Tutkija
Nuorempi konstaapeli
puh. 029 0000 000

Lopuksi merkintälehdessä laatijan tiedot oheisella tavalla.

Voimassapitämis päätös tehdään törkeissä liikenneturvallisuuden vaarantamisissa sekä huume/lääkerateissa.

Allekirjoitetut asiakirjat arkistoidaan, mikäli on tehty SEP.

Yleisiä esimerkkejä. Lista ei ole tyhjentävä. Tarpeellisuusharkinta!

Liitteitä voi olla myös esimerkiksi laskut, kuitit, sopimukset, pankkitiedot, tiliotteet, KELA:n asiakirjat.

Omat muistiinpanot: